

Universitetet
i Stavanger

DET HUMANISTISKE FAKULTET

MASTEROPPGAVE

Studieprogram: Spesialpedagogikk

Vårsemesteret, 2010

Åpen

Forfatter: Hanne Åmodt

.....
(signatur forfatter)

Veileder: Liv Jorunn Byrkjedal-Sørby

Tittel på masteroppgaven: Hvordan forklare jentemobbing – hvorfor og hvordan mobber jenter?

Engelsk tittel: How to explain girlbullying – why and how girls bully?

Emneord: Makt, tilhørighet, status

Sidetall: 62
+ vedlegg/annet: 5

Stavanger, 27.05.2010

Forord

Det kan gjerne være vanskelig å forstå at ”venninner” mobber hverandre på de grusomste måter, men dette har vist seg å være fakta. Et ”vennskap” som kan se både varmt og fint ut fra utsiden, kan på innsiden være psykisk terror. Når jenter mobber er de opptatt av relasjoner og nærhet. Jentemobbing forgår som oftest i det skjulte. Stygge blikk, avvising, ryktespredning osv, er typiske faktorer som spiller inn. Selv om jentemobbingen kan være skjult, kan den være utrolig synlig for dem den treffer.

I følge en artikkel i Stavanger Aftenblad, ”Jenter er ondest på nettet”(14.05.2010), kom det fram at digital mobbing øker eksplosivt, og at det er jenter som driver denne trenden framover. Både digital mobbing og mobbing via mobil, er en skjult fare for læringsmiljøet. Plaging i skolegården, utfrysning og slåsskamper er synligere, og dermed lettere for lærerne å gripe fatt i. I dag får ikke mobbeofrene lenger fred fra mobberne når skoledagen er ferdig. Både barn og unge trakasseres via verktøy som brukes med hensikt å skade. Hatgrupper på Face-book og krenkende mobilbilder er blant noen av de metodene som blir tatt i bruk for å bryte ned offerets selvbilde. I følge Senter for atferdsforsknings ferskeste funn, erstatter ikke digital mobbing den tradisjonelle mobbingen, men den kommer i tillegg, noe som viser til at bedre tiltak mot jentemobbing må iverksettes.

Det å skrive om temaet jentemobbing har vært en oppvekker i forhold til hvor utspekulerte og ondsinnet jenter egentlig kan være. Selv om vi ofte ser på dem som ”snille piker” viser det seg at ikke alltid skal ta dette forgitt. I arbeidet med denne oppgaven har det vært interessant å relatere både teori og funn til min egen oppvekst. Temaet er like aktuelt i dag som det var da jeg vokste opp, og man kan tydelig se de samme mekanismene i jenters samhandling med hverandre.

Jeg vil rett en stor takk til min veileder Liv Jorunn Byrkjedal-Sørby som har vært en god støtte gjennom hele arbeidet i form av oppmuntring og konstruktive tilbakemeldinger.

Hanne Åmodt, Stavanger 24.05.2010.

Sammendrag

Målet med denne oppgaven er få mer kunnskap rundt temaet jentemobbing.

Salmivalli(2006) beskriver jentemobbing som en slags usynlig form for mobbing. Mobbingen dreier seg ofte om utstøting, intriger, ryktemakeri og manipulering, i motsetning til guttenes mobbing som gjerne er mer synlig, åpenbar og mer voldelig. Skjult aggresjon eller skjult mobbing gjør at mobberne fortsatt anses som ”snille piker”(Simmons, 2002). Av den grunn kan det gjerne være vanskeligere for jenter å innrømme at de mobber, noe som kan være en av årsakene til at denne type mobbing er underrapportert(Flack, 2007). På bakgrunn av dette er problemstillingen i oppgaven: **Hvordan forklare jentemobbing – hvorfor og hvordan mobber jenter?**

Oppgavens teori er bl.a. basert på Aronsen(2004), Berkowitz(1993) og Bjørkly(2001), som alle er forskere innenfor aggresjonsperspektivet. Roland(2007), Besag(1989) Simmons(2002) og Goodwin(2006), er anerkjente forskere innenfor temaet, mobbing. De to sist nevnte har spesialkompetanse når det gjelder jentemobbing.

I oppgaven er det brukt kvalitativ forskningsmetode. Det å oppnå forståelse av sosiale fenomener er en viktig målsetting i forhold til kvalitative tilnærminger.(Thagaard, 2009) I oppgaven anvendes det kvalitative forskningsintervju, nærmere bestemt et semistrukturert fokusgruppeintervju. Utvalget består av 15 jenter i 7. klasse, fra 3 ulike skoler. Gruppene fra hver skole består av 5 informanter.

Det ser ut som om informantene er kjent med temaet jentemobbing. De gir ulike forklaringer på hvorfor og hvordan jenter mobber hverandre. De eksemplifiserer også ulike typer og taktikker for mobbing, samtidig som de begrunner disse. Det kan se ut til at informantene er redde for å bli oppdaget når det gjelder mobbing. De viser derfor til ulike metoder som blir tatt i bruk for å unngå dette, i form av pådrivere som makt, tilhørighet og status. Videre ser det ut til at disse faktorene blir utnyttet i form av skjult mobbing, nettopp i frykt for å bli oppdaget.

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Sammendrag	2
Innholdsfortegnelse	4
1.0 Innledning	5
1.1 Oppgavens struktur.....	7
2.0 Teori	8
2.1 Begrepsforklaringer.....	8
2.2 Generell aggresjonsteori.....	8
2.3 Ulike aspekter ved aggresjonsbegrepet.....	9
2.4 Omfang.....	12
2.5 Mobbing.....	13
2.6 Makt.....	15
2.7 Tilhørighet.....	15
2.8 Status.....	16
2.9 Relasjoner.....	17
2.10 Legitimering.....	18
2.11 Oppløsning av ansvar.....	18
2.12 Dehumanisering av offer.....	18
2.13 Skjult mobbing.....	19
2.14 Digital mobbing.....	20
3.0 Forskningsmetode	22
3.1 Valg av metode.....	22
3.2 Vitenskapsteoretisk grunnlag.....	23
3.3 Det kvalitative forskningsintervju.....	24
3.4 Gjennomføring av intervju.....	26

3.4.1	Utvalg.....	26
3.4.2	Informasjonsbrev og intervjuguide.....	27
3.4.3	Å få tak i informanter.....	28
3.4.4	Gjennomføring av intervju.....	29
3.4.5	Bearbeiding og tolking av data.....	30
3.5	Etiske vurderinger.....	31
3.6	Reliabilitet og validitet.....	32
3.7	Generaliserbarhet.....	34
3.8	Feilkilder.....	34
4.0	Analyse.....	36
4.1	Presentasjon og drøfting av data.....	36
4.2	Informantenes generelle oppfatning av begrepet mobbing.....	37
4.3	Aggresjon.....	40
4.4	Makt.....	42
4.5	Tilhørighet.....	43
4.6	Status.....	45
4.7	Legitimering.....	48
4.8	Skjult mobbing.....	49
4.9	Digital mobbing.....	51
5.0	Konklusjon.....	56
5.1	Videre forskning.....	59
	Litteraturliste.....	60

1.0 Inneledning

Under Bondevik-regjeringen i 2002, startet arbeidet rundt Manifest mot mobbing, hvor det ble tatt et strupetak om mobbeproblemet. Den 12.02.2009 signerte statsminister Jens Stoltenberg og kunnskapsminister Bård Vegar Solhjell, sammen med sentrale nasjonale parter, et nytt Manifest mot mobbing. Manifest mot mobbing er et forpliktende samarbeid for et godt og inkluderende oppvekst- og læringsmiljø. Regjeringen, KS, Utdanningsforbundet, Fagforbundet, Skolenes landsforbund og Foreldreutvalget for grunnopplæringen, ble med dette forpliktet til å arbeide for at alle barn og unge skulle ha et godt og inkluderende oppvekst- og læringsmiljø.

”Barn og unge skal ikke bli utsatt for krenkende ord eller handlinger som mobbing, vold, rasisme, homofobi, diskriminering eller utestegning.” (Manifest mot mobbing, 2009-2010)

Videre fokuseres det på at den viktigste innstansen mot mobbing må skje der barn og unge befinner seg. Ut i fra dette fokuseres det også på viktigheten av å motivere og bistå den lokale og regionale innsatsen mot mobbing.

I følge en artikkel i Aftenposten(26.04.2010), viste tall fra Senter for adferdsforskning at antall tilfeller av langvarig mobbing i skolen sank med hele 30 prosent fra 2002 til 2004. Ferske tall fra Zero-leder Gaute Auestad viser en mobbeøkning på 144 prosent på ungdomstrinnet fra 2004 til 2008. Oppslutningen rundt antimobbe-program synker, og dette er i seg selv bekymringsfullt. Mobbingen seiler altså på nytt opp som en trussel mot læringsmiljøet.

I følge Roland(2007), er mobbing vanligvis klassifisert som et aspekt for aggresjon, og Aaronson(1995) definerer aggresjon som en negativ handling med en intensjon bak, noe som tydelig gjenspeiler mobbing. I følge Roland og Idsøe(2001), er de tre viktigste stikkordene innenfor proaktiv aggresjon, makt, tilhørighet og status. Mobbing kommer inn under denne definisjonen.

Mobbing er langvarig vold, fysisk eller mentalt, som ledes av en person eller av en gruppe, rettet mot en person som ikke er i stand til å forsvare seg selv i den aktuelle situasjonen(Roland og Idsøe, 2001). Tidligere har mobbing ofte blitt forbundet med fysiske

og høylytte angrep, men realiteten har vist oss at mobbingen går enda dypere enn dette. Gutter og jenter mobber på ulike måter. Gutter mobber som oftest fysisk, mens jenter mobber for det meste psykisk. I følge Osler og Vincent(2003) kommer det fram i en undersøkelse at jenter fokuserer på både støtte og gleden ved det å ha en relasjon eller et vennskap. Man kan da undre seg over den mekanismen som fører til at jenter samtidig kan være så aggressive mot hverandre.

Jentemobbere finner man ofte blant de mest ledende jentene i klassen(Flack, 2007). Aggressiv atferd er ofte rettet mot å bevare eller forsterke angriperens makt og dominans. Målet er altså å påvirke, eller å utøve makt over en annen person(Berkowitz, 1993). Samtidig streber jenter mot målet om å oppnå nære, intime forbindelser med andre (Block, 1983, Espelage og Swearer, 2004) Nå mobbere plager et offer i fellesskap, opplever de tilhørighet med hverandre i den bestemte situasjonen(Goodwin, 2006). I følge Salmivalli(2006) er jenter som mobber oftest ressurssterke og populære jenter. Dette kan utnyttes slik at mobberen dominerer offerets holdninger og handlinger, og samtidig unngår å bli oppdaget. Skjult aggresjon eller skjult mobbing gjør at mobberne fortsatt anses som ”snille piker”(Simmons, 2002). Et nyere og kanskje enda mer utbredt fenomen for mobbing er nettmobbing, som også anses som skjult mobbing.

De største pådriverne til jentemobbing er altså makt, tilhørighet og status. For å forstå disse begrepene må man se på ulike aspekter ved denne type mobbing for å finne en forklaring på hva jentemobbing er. Det å forstå hvorfor og hvordan jenter opptrer i form av negativ atferd, kan bidra til kartlegging av dette problemet. Salmivalli(2006) beskriver jentemobbing som en usynlig form for mobbing. Dette gjør at denne type mobbing er vanskelig å oppdage, og dermed underreportert. Dette viser seg også i forhold til relevant teori, da det per i dag, finnes forholdsvis lite forskning rundt temaet jentemobbing. Med bakgrunn i dette belyses følgende problemstilling:

Hvordan forklare jentemobbing – hvorfor og hvordan mobber jenter?

1.1 Oppgavens struktur

Oppgaven har en teoridel som kort definerer begrepet aggresjon, da mobbing vanligvis er klassifisert som et aspekt for aggresjon. Videre defineres og forklares ulike aspekter ved jentemobbing.

I del to av oppgaven er det brukt kvalitativ metode for å undersøke hvordan man kan forklare jentemobbing, samt hvorfor og hvordan jenter mobber.

I del tre av oppgaven blir funnene drøftet opp mot anvendt teori. Gjennom hele drøftingsdelen blir det tatt hensyn til hvordan man kan forklare jentemobbing, samt hvorfor og hvordan jenter mobber. Resultat og drøfting er slått sammen, da disse delene av oppgaven henger nøye sammen.

Kap 2.0 Teori

Det finnes ulike definisjoner når det gjelder begrepet mobbing. Det kan se ut til at de fleste forskere mener at mobbing kan utføres av en gruppe, eller av en enkeltperson. Andre faktorer som spiller inn i begrepet, er systematikk og styrkeforhold. Når vi snakker om systematikk sier Olweus ”...at handlingene gjentas over en tidsperiode” (Olweus, 1993, Roland 1989a, Smith, 2005, Roland, 2007:23) Videre sier Roland og Vaaland(1995) at dette elementet ikke er helt uproblematisk, fordi en enkelt episode kan ha det samme mønsteret som gjentatte hendelser(Roland, 2007). Når det snakkes om styrkeforhold og ubalanse i forhold til dette, vil det si at mobbeofferet ikke er i stand til å forsvare seg fysisk, eller sosialt, i den aktuelle situasjonen(ibid). For mobbeofferet er det en viktig forskjell på en hendelse og gjentatte hendelser. En enkelt hendelse kan virke både skremmende og belastende, men gjentatte hendelser forteller mobbeofferet desto mer; at dette kan være en permanent situasjon(ibid).

2.1 Begrepsforklaringer

I følge Roland(2007), er mobbing vanligvis klassifisert som et aspekt for aggresjon. Da disse to begrepene, mobbing og aggresjon, er tett knyttet opp mot hverandre, vil det gis en kort innføring i hva aggresjon er, samt hva reaktiv- og proaktiv aggresjon er. Videre vil fokuset bli rettet mot temaet mobbing.

2.2 Generell aggresjonsteori

Aggresjon er et kjent begrep i vanlig språkbruk, samt et nøkkelbegrep i studiet av menneskelig atferd. Det finnes ulike definisjoner knyttet til begrepet aggresjon. I følge Bjørkly(2001), er aggresjon et mangesidig begrep som til dels er uklart definert innenfor enkelte fagperspektiver. Sentrale forskere på dette feltet som Aaronson(2004) og Berkowitz(1993), definerer aggresjon som negative handlinger som har til hensikt å skade andre. Aaronson(1995), forklarer at aggresjon er en negativ handling med en intensjon bak. Handlingen kan være fysisk eller verbal, og det vil være aggresjon både dersom målet oppnås eller ikke. Sosial situasjon og kontekst viser seg å ha en betydning i forhold til å utløse

aggresjon, og at aggresjon er avhengig av hva man føler og tenker. I følge Bjørkly(2001), er aggresjon et teoretisk konstrukt eller en forklaringsmåte for å forstå og beskrive ulike atferdstyper. Han snakker om aggresjon som motivasjonskilde eller et motivasjonsreservoar som den aggressive atferden strømmer ut fra. Han understreker at det underliggende potensialet kan frigjøres i form av aggressiv atferd, men at det ikke nødvendigvis får et slikt utløp. Roland(2007) sier aggresjon er noe du gjør med vilje for å skade noen. Frustrasjon er ofte en aggresjonstrigger som får utløp i handling, etterfulgt av en spenningsreduksjon. Dette forløpet kan sammenlignes med det å være sulten(frustrasjon), spise(aggresjon/handling) og til slutt metthet(tilfredsstillelse/spenningsreduksjon)(ibid).

Når det gjelder aggresjon i forhold til jenter, som er det som vektlegges i forhold til denne oppgaven, mener Simmons(2002) at jenter ser ut til å uttrykke aggresjon annerledes enn det gutter gjør. Videre hevder hun at jenters aggresjon kan være skjult og relasjonell, og til tider kan den være drevet av frykt for tap eller isolasjon. Noen alternative aggresjonstyper kan være usynlige for de voksnes øyne. Jenter sender ofte skjulte blikk og lapper, manipulerer stille over tid, snur ryggen til og hvisker, alt for å unngå straff(ibid) Jentemobbingen er ikke preget av den direkte fysiske og verbale atferden som vi hovedsakelig ser hos gutter. Simmons(2002) mener at i vår kultur blir jenter nektet å ha tilgang til åpen konflikt, og det styrker deres aggresjon indirekte. Jenter bruker baktalelse, utestenging, rykter, utskjelling og manipulasjon for å påføre psykisk smerte på målrettede ofre. I motsetning til gutter, som ofte mobber mer perifere ofre, er jenter ofte angrepet i et tett og sammenknyttet nettverk av venner. Dette kan være med på å gjøre at aggresjon hos jenter er vanskeligere å identifisere(ibid).

2.3 Ulike aspekter ved aggresjonsbegrepet

Reaktiv aggresjon

Aaronson(1999) skiller mellom fiendtlig aggresjon og instrumentell aggresjon. Fiendtlig aggresjon, hvor følelsen av sinne fører til en handling der målet er å skade en annen.

Instrumentell aggresjon hvor intensjonen også er å skade, men der man vil skade andre for å oppnå noe selv. Berkowitz(1993) deler aggresjonsbegrepet inn i emosjonell- og instrumentell aggresjon, hvor emosjonell aggresjon har som hovedmål å skade. Dodge(1991) betegner de to ulike typer aggresjon som reaktiv aggresjon og proaktiv aggresjon. Bjørkly (2001), mener det finnes flere innvendinger mot å sette et slikt definisjonsmessig skille mellom disse begrepene.

Han mener vi bør fokusere på at en ofte finner flere elementer fra emosjonell aggresjon i instrumentell aggresjon og omvendt.

Dodges begreper, reaktiv- og proaktiv aggresjon, som videre har blitt tatt i bruk av Erling Roland, er begrepene som vil bli tatt i bruk i denne oppgaven.

Dodge(1991) beskriver reaktiv aggresjon som handlinger som blir utført fordi du er frustrert, og/eller opplever provokasjon. Han sier også at disse elevene har en tendens til å overtolke eller feiltolke våre signaler, slik at det kan virke som om de tror at vi er ute etter å ta dem. Blant andre elever skårer de reaktive lavt når det gjelder status. Dette fører gjerne til utestenging som er med på å danne mer frustrasjon, som videre kan trigge aggresjonen hos disse elevene. (Roland, 2007) På grunn av disse elevenes utagerende oppførsel har de lett for å bli stemplet som ”syndebukker”(ibid).

Proaktiv aggresjon

Når vi snakker om proaktiv aggresjon, står det i teksten til Roland og Idsøe fra 2001, at de fleste forskere ser på majoriteten av mobbing som en proaktiv form for aggresjon. På grunn av dette vil det legges vekt på å fokusere på nettopp proaktiv aggresjon, da mobbing er det sentrale temaet i denne oppgaven.

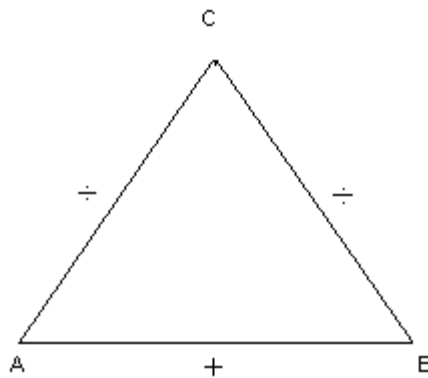
Proaktiv aggresjon består av to ulike nivåer:

1. Den negative handling som gjøres med hensikt, eks. utestegning, og 2. Utbytte du får gjennom å gjøre nivå 1, eks. tilhørighet. I følge Roland og Idsøe(2001) står det at proaktiv aggresjon ofte er kalt instrumentell aggresjon, med hensyn til atferden som et instrument for å oppnå et ”outcome”, en belønning, som den aggressive personen ønsker. Berkowitz mener at enkelte finner glede i å skade andre.

Disse ser på den type aggresjon som noe lystbetont. Dette kan være personer som ønsker å skade andre når de selv er fortvilet, og de gleder seg når de oppnår dette målet.(Berkowitz, 1993) I følge Roland(2007), er den proaktive mobberens største ”outcome” å oppnå makt som fører til avmakt hos offeret, for eksempel i form av usikkerhet, tårer osv. Desto mer avmakt du viser, jo mer vil du bli mobbet. Med dette oppnår mobberen den belønning han/hun ønsker, og fortsetter mobbingen. Mobberne plukker ut de ofrene som er mest sårbare, og som ikke har mulighet til å forsvare seg selv uansett hvor hardt de forsøker(Besag, 1989).

Bjørkquist (Goodwin, 2006) definerer denne indirekte formen for aggresjon som en type atferd der mobberen forsøker å påføre smerte på en slik måte at han eller hun får det til å virke som om det ikke er noen hensikt å såre i det hele tatt. (Bjørkquist et al. 1992a:118, Goodwin, 2006).

Når proaktive mobbere går sammen for å mobbe fungerer det ofte slik: ”Vi skaffer oss en felles fiende, så blir *vi* venner.” Det å finne en felles fiende blir en positiv faktor for tilhørigheten i gruppa.(Roland, 2007) Dette kan vi se som en trekant hvor bunnen = A – B(mobberne) og toppen = C(offeret). Desto mer minus en har mot C, jo sterkere blir pluss mellom A og B. (Heider og Newcombs balanseteori, Roland, 2007)

De proaktive elevene har som regel høy status i motsetning til de reaktive. Dette har vist seg å være en stor trussel i en klasse, hvor den reaktive blir offeret og den proaktive blir triggeren. Siden det viser seg at den proaktive ofte har høy status er det ofte vanskeligere å gjennomskue denne type mobbere. Som regel er disse elevene flinke til å bagatellisere og legitimere atferden sin, noe som de bruker som forsvarsmekanisme. Eks.”Hun tåler jo ingenting” eller ”Det var ikke bare meg”. Dersom disse eleven blir gjennomskuet er fallhøyden stor.

I følge Roland og Idsøe(2001), er de tre viktigste stikkordene innenfor proaktiv aggresjon, makt, tilhørighet og status. Maktorienteringen rettes direkte mod mobbeofferet, mens tilhørighetsorienteringen rettes mellom de aggressive, noe som skjer feks. ved utestegning(Roland, 2007). Dette er noe som beskrives senere i oppgaven.

2.4 Omfang

Den skjulte jentemobbingen er som tidligere nevnt vanskelig å oppdage. Den foregår i de aller fleste jentemiljøer. Når det gjelder årsak til jentemobbing bør vi bli mer bevisste på hvorfor jenter mobber hverandre, derfor vil det i denne oppgaven settes fokus på hvilke mål de har med mobbingen. Når jentemobbing skal undersøkes kan forskningen for så vidt starte helt tilbake til jenters barndom og oppvekst, men på grunn av oppgavens omfang er det ønskelig å fokusere på innhentede data ut i fra forskningsintervjuene i denne undersøkelsen. Ved analyse av data vil man gjerne etter hvert kunne kartlegge de ulike faktorene som framprovoserer mobbingen. Øker bevisstheten rundt dette kan det bli lettere for lærere å foreldre å gripe tak i mobbingen.

Ut i fra elevundersøkelsen, 2009, vises det til følgende tall når det gjelder mobbing:

- *8,5 prosent av elevene oppgir at de mobbes to-tre ganger i måneden eller mer. Dette utgjør 27 723 av elevene som har svart på dette spørsmålet.*
- *Til sammenlikning oppgir 76,4 prosent av elevene at de ikke i det hele tatt opplever mobbing på skolen. Dette utgjør 250 735 elever av de totalt 328 334 elevene som har besvart dette spørsmålet i undersøkelsen.*
- *Elevene i de lavere trinnene opplever noe oftere mobbing enn elevene i de høyere trinnene.*
- *Tallene for 2008 og 2009 er svært sammenfallende på spørsmålet om elevene opplever å ha blitt mobbet på skolen de siste månedene, men det er en liten økning i andelen elever som svarer at de ikke har vært mobbet.*

(Kilde: udir.no/elevundersøkelsen, 2009)

2.5 Mobbing

Som tidligere nevnt beskrives ofte mobbing som proaktiv aggresjon. Videre i oppgaven vil derfor proaktiv aggresjon bli beskrevet som mobbing.

Roland og Idsøe(2001) skriver at mobbing er langvarig vold, fysisk eller mentalt, ledet av en person eller av en gruppe, rettet mot en person som ikke er i stand til å forsvare seg selv i den aktuelle situasjonen. I følge Besag(1989), er mobbing en atferd som kan defineres som gjentatte angrep, fysisk, psykisk, verbalt eller sosialt, av den eller de som står i en maktposisjon, mot den eller de som er maktløse til å motstå i den aktuelle situasjonen med den hensikt å forårsake ubehag for egen gevinst eller tilfredsstillelse(ibid). I følge Olweus(2001), blir en person mobbet når han eller hun er utsatt, gjentatte ganger, og over tid, for negative handlinger av en eller flere personer, og han eller hun har vanskeligheter med å forsvare seg selv(Olweus i Juvonen, J og Graham, S, 2001). Undersøkelser viser at minst 5 prosent av elever i grunnskolen blir mobbet ukentlig eller oftere(Roland & Idsøe, 2001) Majoriteten av dem som blir mobbet blir beskrevet som usikre, engstelige og ikke-aggressive. Det er derfor vanskelig å tro at majoriteten av mobbeofrene provoserer mobberne til å utføre mobbing.(ibid). Mobbebegrepet blir til tider utvannet. Vi sier gjerne: ”Slutt å mobb meg”, hvor vi egentlig mener å si: ”slutt å ert meg”, noe som fører til at alvorligheten ved begrepet dermed blir visket ut.(Roland, 2007)

Som tidligere nevnt er det som oftest forskjell på jentemobbing og guttemobbing.

Undersøkelser viser at makt og dominans er mer signifikant for gutter enn det er for jenter, mens relasjoner og tilknytning er mer viktig for jenter.(Roland & Idsøe, 2001)

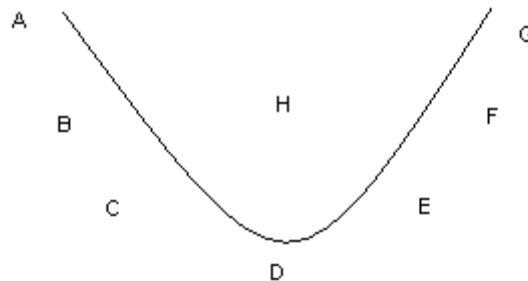
Innenfor begrepet mobbing finner vi to ulike typer, direkte mobbing og indirekte mobbing.

Direkte mobbing er den typen man utøver ansikt til ansikt, i følge Roland(2007). Indirekte mobbing er manipulering i nettverket. Dette rammer ikke-sosiale bindeledd eller gjenstander.

For eksempel å rive ned jakken, velte sykkel osv. Dette går på det relasjonelle, og er vanskelig å fange opp(ibid). Et eksempel på indirekte mobbing kan også være digital mobbing via mobil, internett eller face-book. Spesielt den sistnevnte har hatt en stor utbredelse den siste tiden. Fra 1995 til i dag har den digitale mobbingen økt med 100 prosent(ibid) Denne type mobbing er mer et jentefenomen, da den er lettere å bruke enn direkte mobbing, som er mer et guttefenomen. Dette belyses senere i oppgaven.

Når man snakker om mobbing, settes fokuset som oftest på offeret og mobberne. En gruppe som ofte blir glemt er tilløperne eller tilskuerne. Disse deltar ikke direkte i mobbingen. Det

kan være rimelig å anta at mobberne ser på dem som et slags publikum som er med på å anerkjenne "outcomet" den får når han/hun mobber (Roland, 2007) Olweus har utviklet et anti-mobbe-program som handler om å ha klare grenser og sanksjoner rettet mot mobberen. Som Roland nevner består altså en mobbesituasjon av flere enn bare offer og mobber. Vi glemmer ofte gruppen av tilskuere som kan oppfattes som støttespillere eller publikum. For å få et nærmere innblikk i en mobbesituasjon som faktisk består av flere deltakere enn bare mobber og offer, har Olweus utviklet en modell han har kalt "The bullying circle". Modellen beskriver elevene som er involvert, eller vitne til en mobbesituasjon. Han deler de involverte, altså mobbere og tilskuere inn i 7 ulike kategorier, A, B, C, D, E, F, G, hvor H den som blir mobbet.

A: Disse elevene har ønske om å mobbe. De starter mobbingen og spiller en ledende rolle.

B: Disse elevene er positive til mobbingen og deltar aktivt, tar vanligvis ikke initiativ og spiller ikke en ledende rolle.

C: Disse elevene er aktive støttespillere i mobbingen, som for eksempel i form av latter og det å vekke oppmerksomhet i den aktuelle situasjonen, men de deltar ikke.

D: Disse elevene liker mobbingen, men de viser ikke tydelige tegn til at de støtter den.

E: Disse elevene involverer seg ikke og tar heller ikke et standpunkt. De deltar heller ikke aktivt på noen måte. De kan for eksempel si eller tenke: "Dette har ikke noe med meg å gjøre" eller "La oss se hva som skjer".

F: Disse elevene misliker mobbingen og har et ønske om å hjelpe den som blir mobbet, men de gjør allikevel ingenting.

G: Disse elevene misliker mobbingen og hjelper, eller prøver å hjelpe eleven som blir mobbet.

(www.olweus.org/public/bullying.page)

2.6 Makt

Hierarkisk posisjon ser ut til å være en essensiell faktor for suksessfull bruk av baksnakking og ryktespredning. Jentemobbere finner man ofte blant de mest ledende jentene i klassen. Baksnakking og ryktespredning er nemlig et våpen som kun er effektivt for jenter med en viss status (Flack, 2007). Roland (2007) sier at enkelte mobbere benytter seg av en teknikk som går ut på å uskaldeliggjøre en mulig konkurrent gjennom mobbing for å ivareta sin egen maktposisjon. Flere forskere tror at de fleste overgrep er drevet av mer enn bare ønske om å skade et offer. Et mål som er enda større er ønsket om å påvirke, eller å utøve makt over en annen person, selv om disse to faktorene ofte henger sammen. Overgriperen forsøker å hevde sin makt for å oppnå sitt mål eller for å bygge opp sin egen selvfølelse (Berkowitz, 1993). Aggressiv atferd er ofte rettet mot å bevare eller forsterke angriperens makt og dominans. I følge ulike forskere angriper han eller hun sine ofre i et forsøk på å hevde sin dominerende posisjon i sine forhold til sine ofre. I det minste, prøver de å vise at de ikke er underordnet sine egne ofre. Altså, overgriperen forsøker å opprettholde sin dominans gjennom bruk av makt (ibid). Sentrale jenter står ofte i en bedre posisjon enn andre når det gjelder rekruttering av allierte i forhold til overføring av sladder (Putallaz & Bierman, 2004). Barn som mobber og prøver å etablere seg hos jevnaldrende, bruker mobbing for å oppnå makt, og i denne prosessen er de ofte i sentrum for oppmerksomhet (Craig & Pepler, 1997; O'Connell et al., 1999, Putallaz & Bierman, 2004)

2.7 Tilhørighet

Når det gjelder forskjellen mellom jenter og gutter i forhold til proaktiv aggresjon, scorer gutter høyest når det gjelder maktdimensjon, mens jenter scorer høyest når det gjelder behov for tilhørighet (Roland og Idsøe, 2001). Jenter streber mot målet om å oppnå nære, intime forbindelser med andre (Block, 1983, Espelage og Swearer, 2004). Når mobbere plager et offer i fellesskap, opplever de tilhørighet med hverandre i den bestemte situasjonen. Hver av disse gruppene utvikler sin egen kultur som stammer fra tidligere kjennskap til medlemmene, normer, legitime samspill, funksjonelle behov i gruppen, status og makt, og blir med dette formet ut i fra spesielle hendelser hvor medlemmene i gruppen deltar (Goodwin, 2006). Den funksjonelle rollen i en gruppe kan allikevel forandres over tid, noe som kommer an på medlemmenes ulike behov i gruppen (Besag, 1989).

Når barn samhandler med jevnaldrende, kan de vise til et utvalg av atferd og følelser. Dette kan spille en dynamisk rolle, og kan bidra til utviklingen av barns engasjement i mobbing over tid (Espelage og Swearer, 2004). Gjennom baksnakking, danner jenter koalisjoner eller samhandlinger mot en målgruppe eller et offer, og de avgrensner lokale og sosiale organisasjoner (Goodwin, 2004). Intimiteten mellom gruppen styrkes altså gjennom samhandling. Deres opplevelse av fellesskap blir ytterligere styrket ved at det er en som er utenfor; offeret. (Roland og Vaaland, 2007)

I en av Simmons' undersøkelser med jenter mellom 10 og 14 år, hadde en av jentene sammenlignet frykten for å stå alene med en hunløve: "Dersom en hunløve er alene, dør hun. Hun må være en del av gruppen". En gruppe kan ha godt definerte regler og etiske retningslinjer som danner et rammeverk for personlig referanse. Gruppemedlemmer blir etter hvert like hverandre gjennom en lang prosess av sterkt press når det gjelder tilpasning, gjennomført ved bruk av gruppens lover og aksepterte standarder for oppførsel. For unge mennesker er det å få godkjennelse av en gruppe, av avgjørende betydning. (Besag, 1989). I følge artikkelen "Jenters usynlige mobbing" (06.04.2006), mener Salmivalli det er viktig å ta tak i denne gruppedynamikken, og forsterke oppfatningen av at mobbing er galt (Salmivalli, 2006).

Ved siden av den eller de som mobber i en gruppe har vi dem vi kan kalle forsterkere. Referer til Olweus modell (s.12). De som ler uten å delta, og de ikke-involverte. Ved å endre gruppenes felles oppfatning av hva som er akseptert, vil mobberne miste sin posisjon. Salmivalli (2006) sier det er viktig at disse "forsvarerne" tør å stå mer opp mot mobberne enn det de gjør i dag.

2.8 Status

I følge Salmivalli (2006), er jenter som mobber som oftest ressurssterke og populære jenter. De er flinke på skolen og populære blant lærerne. Av den grunn er det vanskelig å oppdage disse mobberne, og mobbeofferet blir sjeldent trodd, nettopp fordi mobberne fremstår som flinke og ressurssterke jenter (ibid). Ressurssterke jenter opplever altså suksess, noe som også blir opprettholdt når de mobber da de sjeldent blir gjennomskuet. I følge Besag (1989) bruker populære jenter bestemte strategier for å ikke trekke oppmerksomheten til seg selv. Derimot

”svever” de stille i nærheten av gruppen. Dersom de blir avvist, noterer de seg kritikken, gjør endringer og trer tilbake i samme posisjon.

Goodwin(2006) har bla gjennomført en undersøkelse på jenter i 5. klasse hvor hun i en del av undersøkelsen spurte jentene om hva som gjorde jenter populære. Jentene svarte: ”Populære jenter er jenter som er velkjente, godt likt av guttene og som blir sett på som kule.” Videre beskriver jentene hva det vil si å være ”kul”: ”På en måte slik at når moten forandrer seg, forandrer de seg også. De er på en måte hele tiden oppdatert.” Ut i fra undersøkelsen viste det seg også at jenters allianser med gutter ble behandlet som tegn på deres sosiale status(ibid). Jenter har et ønske om å bli sett på som det Simmons(2002) beskriver som ”all that”. Disse omtaler hun som jenter som er i besittelse av attributter, mest sannsynlig for å true andre. Det å være den peneste, mest populære, smarteste, tynneste og best kledde, er med på å utgjøre en relasjonell trussel(ibid). Goodwin(2006) mener at jenter som gjør forsøk på å vise at de er bedre enn andre, ofte blir straffet i form av sladder i fra andre hold(Goodwin, 2006).

2.9 Relasjoner

I følge Tove Flack(2007), er det å ha en nær venn i tillegg til relasjoner, et nøkkelbegrep innenfor denne sammenheng. Det er den dype ”kunnskapen” jentene har om et venneforhold, den overdådige lidenskapen de har ovenfor sine nærmeste venner, som ofte preger sinne og aggresjon. De mest smertefulle angrepene er som regel tatt fra dypt inni et nært vennskap, og blir videre drevet av hemmeligheter og svakheter. Vennskapet blir ofte et våpen som utkjemper jenters kamper. Når jenter har vanskelig for å uttrykke eller bruke sinne, eller dersom en grei måte å handle i en konflikt på er borte pga. ”snill-pike-forventninger”, blir vennskapet brukt som et våpen i stedet(Simmons, 2002). I følge Osler og Vincent(2003), kommer det fram i en undersøkelse at jenter fokuserte på både støtte og gleden ved det å ha en relasjon eller et vennskap. I tillegg fokuserte de på stressfaktor og konflikt som en viktig del. Grunnen til dette var at jenter hadde vanskeligere med å si i fra enn gutter, da dette ofte førte til stress og konflikter i et venneforhold. Jenter bruker vennskapet som et middel for å utøve makt og kontroll(ibid).

2.10 Legitimering

Mobberen eller mobberne vil hele tiden samle opp argumenter for ny plaging. Offeret provoserer, inviterer til plaging, eller fortjener ugjerningen av en eller annen grunn. Alt et mobbeoffer sier eller gjør, eller lar være å gjøre, kan brukes mot dem, og gir argument for nye episoder. Når man gjør noe man vet er galt, prøver man å forklare det for en selv slik at man skal kunne leve med det. Hvis offeret eksempelvis svarer på en negativ måte for å forsvare seg, vil han eller hun kunne anklages for å lyve eller svare stygt. Hvis offeret tier stille og ”tar i mot”, vil han eller hun kunne anklages for å ikke svare når noen snakker. Slik kan plagerne få legitimert mobbingen sin. (Roland og Vaaland, 2007) Mobberen dominerer offerets holdninger og handlinger noe som fører til at offeret blir enda mer underdanig og unnskyldende. Offerets engstelse oppmuntrer mobberen til å opptre desto mer dominerende i den aktuelle situasjonen (Besag, 1989). Det er også vanlig å trekke frem tidligere hendelser som forvrenses av mobberen slik at handlingen blir tilstrekkelig kritikkverdigg (Roland, 2007).

2.11 Oppløsning av ansvar

Når det mobbes i grupper er det sjeldent like individuelt ansvarsbelastende som en atferd man utfører alene. En viss pulverisering av ansvaret skjer ved at man er flere om handlingen. Den enkeltes opplevelse av at skyld reduseres ved at ”alle andre gjør det også.” På denne måten forsvinner det individuelle ansvaret litt i skyggen av en gruppe (Roland og Vaaland, 2007). Den individuelle identiteten blir erstattet med gruppens identitet, noe som fører til redusert ansvar og skyldfølelse. Mobberne utøver negativ atferd med støtte fra de andre medlemmene i gruppen. Gruppen bidrar til beskyttelse i forhold til straff dersom mobbingen blir oppdaget. Medlemmene har anledning til å holde sammen selv om de får straff, og straffen kan oppfattes som mer diffus, enn dersom man stod alene om dette ansvaret (Besag, 1989).

2.12 Dehumanisering av offer

De kognitive endringene som synes å finne sted hos mange mobbeoffer trenger kanskje mer fokus. De begynner å tro på den fornærmende utskjelling og tenker kanskje at navn som

baby, sutrekopp og idiot må være sant, for ellers ville de ha vært i stand til å takle mobbingen. En gradvis, men gjennomgripende erosjon av selvaktelse finner sted(Besag, 1989).

I enkelte mobbesituasjoner vil plagerne over tid skape psykologisk avstand til offeret.

Mobberne definerer virkeligheten slik at negative handlinger settes inn i en sammenheng som gjør dem mer akseptable. Plagerne vil for eksempel legge vekt på egenskaper eller væremåter hos offeret som gjør offeret forskjellig fra dem selv. Når dette går langt, kan man se at offeret nærmest blir fratatt sine menneskelige trekk, og blir så annerledes enn de andre at det blir ”lovlig” å gjøre ting mot offeret som en ellers ikke ville gjøre mot mennesker. Etter hvert vil dette føre til at plagernes smerte ved ugjerningen blir redusert og eget ansvar bortforklares.

(Roland og Vaaland, 2007) Forskningsjournalist Sidsel Natland(2009), sier at jentenes beskrivelse av mobbing kan tolkes som at de nesten opplever å gjøre offeret en tjeneste ved å vise henne hvor grensen går. Mobbingen kan henge sammen med at offeret ikke har oppført seg slik de andre jentene mener man skal oppføre seg som jente og venninne. Dette fører til at offeret selv må bære ansvaret og skylden for handlingen.

2.13 Skjult mobbing

Mobbing i skolen er stort sett en skjult aktivitet som oppstår uten voksne vitner. Lærerne kan gjerne få høre om det via andrehåndsinformasjon, hvis de i det hele tatt er klar over hva som skjer. Foreldre er ofte de siste som får vite noe(Besag, 1989). Den skjulte formen for mobbing er altså vanskelig å oppdage. Mobbing som skjer åpenlyst i skolen i form av synlig negativ atferd, er lettere å oppdage og ta tak i. Skjult aggresjon eller skjult mobbing gjør at mobberne fortsatt anses som ”snille piker”. Disse jentene blir sett på som jenter som ikke blir sinte, de deltar ikke i åpne konflikter eller direkte konfrontasjoner, i tillegg til at de har nære relasjoner med jevnaldrende(Simmons, 2002).

Dette er hovedforskjellen mellom guttemobbing og jentemobbing. Det kan være ulike årsaker til at jentemobbingen ofte foregår i det skjulte. Jenter forventes ofte å være snille, søte og omsorgsfulle, og mange vil gjerne leve opp til denne rollen. Av den grunn kan det gjerne være vanskeligere for jenter å innrømme at de mobber, noe som kan være en av årsakene til at denne type mobbing er underrapportert(Flack, 2007).

Salmivalli(2006), beskriver jentemobbing som en slags usynlig form for mobbing.

Mobbingen dreier seg ofte om utstøting, intriger, ryktemakeri og manipulering, i motsetning

til guttenes mobbing som gjerne er mer synlig, åpenbar og mer voldelig. Besag(1989) mener at sosial ekskludering og ondsinnet ryktespredning ikke anses som mobbing i følge jenter. I en tidligere undersøkelse kom det fram at barn som læreren identifiserte som sosialt kompetente, var engasjert i mobbing i skolegården, på lik linje med barn som ble identifisert som aggressive. (Craig & Pepler, 1997, Putallaz & Bierman, 2004)

Som tidligere nevnt er det altså ofte ressurssterke og populære jenter som mobber, noe som fører til at det er vanskelig for lærerne å oppdage. For mobbeofferet fører dette ofte til en opplevelse av at det er dem selv det er noe galt med. Belastningene kan etter hvert føre til depresjoner og spiseforstyrrelser. Mistenksomhet og misstillit til andre mennesker kan også være resultater av dette(Salmivalli, 2006).

2.14 Digital mobbing

Etter at mobiltelefonen gjorde sitt inntog på 1990-tallet, har den etter hvert endret vesentlige sider ved kommunikasjonsmønsteret, ikke minst blant barn og unge. Ettersom Norge også er blant de land i verden som har størst mobilfontetthet, har denne utviklingen eksplodert de siste årene.(Roland, 2007) Mobiltelefonen har utviklet seg til å bli et kommunikasjonsverktøy i forhold til avtaler om treffpunkter, personlige beskjeder, følelser og relasjoner, dette også blant barn og unge. Når et teknologisk verktøy som dette får en så viktig sosial funksjon vil det heller ikke overraske at det brukes til mobbing. Dette har vært med på å bidra til at det å mobbe forekommer på flere ”arenaer” enn den vanlige mobbingen som foregår ansikt til ansikt. Mobbingen blir kan anses som mindre følsom da mobber og mobbeofferet ikke kan se hverandres ansiktsuttrykk. I SMS-mobbing er det også umulig å se hvordan den andre parten reagerer. Dette kan gjøre det lettere å mobbe. Mobbingen foregår kun gjennom en tekst. Elementer som tonefall og blick, uteblir. Ved vanlig mobbing har både offer og mobber vanskeligere for å flykte, mens under en mobilsamtale eller samtale på SMS kan det være lettere da samtalen kan avsluttes, kun ved hjelp av et tastetrykk(Roland, 2007).

Mobiltelefonens utvikling går stadig fremover noe som fører til at den får flere og flere funksjoner som for eksempel kamera- og videokamerafunksjon(Austad og Roland, 2005). Da disse funksjonene følger med mobiltelefonen blir det lett tilgjengelig, og kan dermed også misbrukes i situasjoner som er høyst ubehagelige for den som misbrukes(Roland, 2007).

Bilder og filmer kan lett gjøres tilgjengelig, spesielt dersom de blir lagt ut på internett. Roland og Auestad(2005), mener fremveksten av digital mobbing forklarer mye av den eksplosive

mobbeøkningen. Mobilmobbing og mobbing gjennom sosiale medier og internettsteder, utgjør en stadig større andel av rapportert mobbing ("Mobbing går ikke over", Aftenposten, 26.04.2010)

Et nyere og kanskje enda mer utbredt fenomen for mobbing er nettmobbing. I følge det svenske informasjonsprogrammet, "Schysst på nätet", er e-mobbing, eller digital mobbing, når en person krenker eller truer noen via internett eller mobil. Det kan skje over lengre tid og ved gjentatte tilfeller. Det kan også være en engangshendelse som fører til uforutsette konsekvenser og spredningseffekter. (Friends, 2008) I følge Trygg Bruk-undersøkelsen 2008, finner vi følgende data om digital mobbing:

"14 prosent av norske barn og unge mellom 8-18 år innrømmer å selv ha skrevet eller sendt meldinger som har plaget eller ertet andre via nett. 22 prosent mellom 8-18 år har mottatt en e-post med truende eller skremmende innhold. Av disse har 22 prosent fortalt det til en voksen, mens i tre prosent av tilfellene var det så alvorlig at politiet ble kontaktet."

("Det er du som bestemmer", Utdanningsdirektoratet og Teknologirådet, Datatilsynet, 2007)

Det finnes mange muligheter for misbruk av internett i form av mobbing og trakassering (ibid). Msn, Twitter og Facebook kan være eksempler på dette. Spesielt den sistnevnte har hatt en stor utbredelse den siste tiden. Fra 1995 til i dag, har den digitale mobbingen økt med 100 prosent (ibid). Denne type mobbing kan gjerne betegnes som et jentefenomen, da den er lettere å bruke enn direkte mobbing, som er mer et guttefenomen. Ved nettmobbing kan det også forekomme utestenging, som også er klassisk for vanlig mobbing. Dette kan være utestenging fra et attraktivt kommunikasjonsrom, hvor man gjerne må ha et spesielt passord for å delta. Nettmobbing kan inneholde sterke virkemidler og ubegrenset spredningskraft. Det skumle med internett er at i enkelte tilfeller kan det være umulig å slette ting som blir lagt ut. Faren er at noen kan ha lastet ned informasjonen eller bilder før den det gjelder rekker å fjerne det, og da er det kanskje for sent. Opplysningene kan allerede ha blitt lagt ut på andre nettsteder, eller kopier kan ha blitt lagret hos store og små søkemotorer ("Det er du som bestemmer", 2007)

3.0 Forskningsmetode

Hensikten med dette forskningsprosjektet er å undersøke jentemobbing som et eget fenomen. *Hvordan forklare jentemobbing? Hvordan mobber jenter?* I dette kapitlet vil det bli gjort rede for hvilke metodiske valg som har blitt utført med hensyn til forskningsprosjektets problemstilling.

3.1 Valg av metode

I et forskningsprosjekt bør man være bevisste i valget av hvilken metode man ønsker å benytte seg av i forhold til sitt forskningsprosjekt. Valget av metode bør bli drevet av den type forskningsspørsmål man ønsker å få svar på (Robson, 2002). Begrepet metode betyr veien til målet (Kvale og Brinkmann, 2009). Silverman(2001) ser på forskningsmetode som ulike verktøy for hvordan en kan tilnærme seg et felt på best mulig måte.

I følge Wadel (1991) fokuserer kvantitativ orientert forskning på utbredelse, antall og mengde. Kontrasten til dette er kvalitativ orientert forskning som fokuserer på innhold, beskaffenhet og betydning, og det er den sist nevnte forskningsmetode som har blitt benyttet i denne oppgaven. Wadel(1991) sier at et kvalitativt forskningsprosjekt innebærer at forsker oppholder seg blant informantene de ønsker å studere, i deres naturlige omgivelser. Det å oppnå forståelse av sosiale fenomener er en viktig målsetting i forhold til kvalitative tilnærminger.(Thagaard, 2009) Når enn velger en kvalitativ metode kan man benytte seg av ulike framgangsmåter som for eksempel observasjon og intervju (ibid). I forhold til oppgavens omfang og problemstilling er det valgt å bruke det kvalitative forskningsintervjuet som metode.

Kvalitet handler om å få frem karakteren eller egenskapene hos noe eller noen, mens kvantitet er mengden av disse egenskapene eller denne karakteren(Widerberg, 2001). I valg av metode er det altså viktig å ta det rette valget i forhold til oppgavens problemstilling. Hvilke eller hvilken metode kan på beste mulig måte bidra til å finne svar på problemstillingen? Oppgavens problemstilling lyder som følger: *Hvordan forklare jentemobbing? Hvorfor og hvordan mobber jenter?* I forhold til problemstillingen og oppgavens tema ble det altså

naturlig å jobbe ut i fra en kvalitativ metode, da det å oppnå forståelse av sosiale fenomener ved å ta del i informantenes naturlige omgivelser ble en viktig faktor i forhold til dette forskningsprosjekt. Det å samtale med informanter innenfor den valgte fokusgruppe, ble derfor antatt som den beste metoden for å få tak i deres oppfattelser, tanker og synspunkter rundt temaet. Kvalitative forskningsintervjuer er gode for å få tak i informantenes egne tanker, erfaringer og følelser (Dalen, 2004). Her søkes det å forstå verden ut i fra intervjupersonens side. Det får frem personens erfaringer samtidig som det vil være et mål å avdekke deres opplevelse av verden (Kvale og Brinkmann, 2009). Ut i fra dette ble det utarbeidet en semistrukturert intervjuguide. Her blir oppgavens tema en ramme for samtalen, samtidig som den som intervjuer er åpen for informantenes spontane initiativ og innspill (Befring, 2002). Et slikt intervju er bygd opp av forhåndsbestemte spørsmål, hvor rekkefølgen på spørsmålene kan endres i forhold til hva intervjueren finner det passende i den aktuelle situasjonen (Robson, 2002). Målet med et semistrukturert intervju er å hente inn beskrivelser om den intervjuedes livsverden for å kunne fortolke betydningen (Kvale og Brinkmann, 2009). Denne type intervju blir tatt i bruk når temaer fra dagliglivet skal forstås ut i fra intervjupersonens egne perspektiver. Et semistrukturert intervju er verken en åpen samtale eller en lukket spørreskjemasamtale. Intervjuet utføres i overensstemmelse med en intervjuguide med bestemte temaer som rammer for intervjuet (ibid).

3.2 Vitenskapsteoretisk grunnlag

For å få frem informantenes oppfattelser, tanker og synspunkter omkring oppgavens tema, er det blitt brukt både en fenomenologisk og en hermeneutisk tilnæringsmetode.

Gjennom dette forskningsprosjektet er det ønskelig å styrke kunnskapen rundt temaet jentemobbing, slik at nye og bedre tiltak kan iverksettes for å forhindre dette. Da vil det være relevant å få kartlagt jentenes egne perspektiver og opplevelser omkring dette. Ut i fra dette ble det mest naturlig med en fenomenologisk tilnærming. Begrepet fenomenologi peker på en interesse for å forstå sosiale fenomener ut i fra aktørenes egne perspektiver, og beskriver verden slik den oppleves av informantene (Kvale og Brinkmann, 2009).

Hermeneutikken defineres som utleggingskunst eller forklaringskunst (Gilje og Grimen, 1993). Kvale (2009) definerer hermeneutikken som læren om fortolkninger av tekster. En

hermeneutisk fortolkning søker å nå frem til gyldige fortolkninger av en teksts mening. Da mange av fagene innenfor samfunnsvitenskapen består av meningsfulle fenomener, blir hermeneutikken relevant. Meningsfulle fenomener som for eksempel atferdsmønstre, normer, regler og verdier(ibid). I følge Thagaard(2009), fremhever hermeneutikken betydningen av å fortolke folks handlinger gjennom å fokusere på et dypere meningsinnhold enn det som er umiddelbart innlysende. Det finnes ingen egentlig sannhet, da fenomener kan tolkes på flere nivåer(ibid). Ut i fra et samfunnsvitenskapelig ståsted kan et hermeneutisk perspektiv knyttes til det å ”lese” kultur som tekst. Tolkninger av intervjuetekster kan anses som en dialog mellom forsker og tekst. Forskeren fokuserer på den mening teksten formidler(ibid). En av grunntankene i hermeneutikken er at en alltid forstår noe på grunnlag av visse forutsetninger. Disse forutsetningene blir ofte kalt forforståelse(Kvale og Brinkmann, 2009). I følge Gilje og Grimen(1993) kan dette være språk og begreper, trosoppfatninger og personlige erfaringer. Som forsker vil en også trekke med seg det en har av uformell og formell kunnskap, egne holdninger og verdier(ibid). Av den grunn er det viktig at en som forsker er klar over disse faktorene, slik at en stiller seg mest mulig åpen i forhold til hva informantene oppfatter og forstår av det som studeres.

Ut i fra intervjuene knyttet til denne oppgaven er målet å kartlegge og forstå informantenes oppfatninger rundt temaet jentemobbing i fra deres ståsted. Innhentede data vil registreres og tolkes ut i fra et forskerperspektiv.

3.3 Det kvalitative forskningsintervju

I følge Kvale og Brinkmann(2009), er formålet med det kvalitative forskningsintervjuet å forstå sider ved intervjupersonens dagligliv, fra hans eller hennes eget perspektiv. Et slikt intervju er likt den dagligdagse samtalen, men som et profesjonelt intervju involverer det også en bestemt metode og spørreteknikk(ibid). I følge Thagaard(2009), er formålet med et intervju å få fylldig og omfattende informasjon om hvordan mennesker opplever sin livssituasjon og hvilke synspunkter og perspektiver de har på temaer som blir tatt opp i intervjusituasjonen. Det gir samtidig et godt grunnlag for å få innsikt i informantenes erfaringer, tanker og følelser. Ut i fra forskjellige forskningsmål finnes det også ulike intervjuformer(Kvale og Brinkmann, 2009). Av den grunn vil det følge en beskrivelse av fokusgruppeintervjuet som har blitt valgt i forhold til dette forskningsprosjektet. I følge Chrzanowska(2002) består en

fokusgruppe som regel av seks til ti personer og gruppen ledes av en moderator(Kvale og Brinkmann, 2009). Viktigheten i et slikt intervju er å få fram ulike synspunkter omkring emnet som er i fokus. Moderatoren presenterer temaet, og legger til rette for ordveksling. Fokusgruppeintervju kjennetegnes for å være en ikke-styrende intervjustil(ibid). I følge Robson(2002), er denne intervjumetoden det han kaller en ”open-ended” gruppediskusjon, guidet av en forsker. Han beskriver den som en høyst effektiv teknikk for kvalitativ datainnsamling da mengden av data øker ved å hente inn data fra flere informanter på en gang(ibid). Thagaard(2009) hevder at gruppeintervjuer kan være med å bidra til å utdype de temaene som tas opp, da deltakerne kan følge opp hverandres svar og gi kommentarer i løpet av diskusjonen.

I denne oppgaven er det brukt en strukturert tilnærming. I et slikt intervju er spørsmålene utformet på forhånd, og rekkefølgen på spørsmålene er i stor utstrekning fastlagt. Informantene står fritt for å utforme svarene sine. Fordelen med en strukturert tilnærming er at svarene kan sammenlignes, da alle informantene har svart på de samme spørsmålene(Thagaard, 2009). Fenomenologi er et sentralt begrep innenfor kvalitativ forskning. Fenomenologi peker på en interesse for å forstå sosiale fenomener ut i fra aktørens egne perspektiver. Det beskriver verden slik den oppleves av informantene, ut i fra den forståelse at den virkelige virkeligheten er den mennesker oppfatter(ibid). Gjennom dette prosjektet er det nettopp dette som er ønskelig. Å få tak i data ut i fra hvordan virkeligheten rundt jentemobbing oppleves av informantene.

I følge Kvale og Brinkmann(2009), finnes det ingen standardprosedyrer eller regler når det gjelder utførelsen av et forskningsintervju. Det skal imidlertid velges enkelte standardtilnærminger og teknikker for de forskjellige trinnene av en intervjuundersøkelse(ibid). Kvale og Brinkmann(2009) sier at forskningsintervjuets åpne struktur både er en fordel og en ulempe for undersøkelsene. Videre beskriver han de syv fasene i en intervjuundersøkelse som har som formål å sette intervjuforskeren i stand til å utføre gjennomtenkte beslutninger når det gjelder rett valg av metode basert på kunnskap om temaet som skal undersøkes, samt etiske implikasjoner og valgenes forventede konsekvenser for prosjektet som en helhet(ibid). De syv fasene i intervjuundersøkelsen er:

1) *Tematisering*: Her blir formålet med undersøkelsen formulert samt en beskrivelse av hvordan forskeren oppfatter emnet som skal undersøkes.

- 2) *Planlegging*: Her skal studien planlegges ved å fokusere på å hente inn den kunnskap som er relevant for oppgavens tema og omfang.
- 3) *Intervjuing*: Informantene intervjues på grunnlag av en intervjuguide, med en reflektert tilnærming til kunnskapen som søkes.
- 4) *Transkribering*: Intervjumaterialet klargjøres for analyse i fra tale til skriftlig tekst.
- 5) *Analysering*: Forsker bestemmer seg for hvilken analysemetode som skal benyttes. Dette vil skje på et grunnlag av undersøkelsens formål og emneområde og i samsvar med intervjumaterialets natur.
- 6) *Verifisering*: Her undersøkes intervjufunnenes generaliserbarhet, pålitelighet og validitet, altså hvorvidt intervjustudien undersøker det den er ment å skulle undersøke.
- 7) *Rapportering*: Ut i fra vitenskapelige kriterier og undersøkelsens etisk sider resulteres undersøkelsesfunnene og metodebruken i et lesbart produkt.

3.4 Gjennomføring av intervju

3.4.1 Utvalg

Utvalget som deltar i dette forskningsprosjektet består av 15 jenter på 12 år som alle går i 7.klasse på 3 forskjellige skoler. Årsaken til utvalgets alderstrinn er stadiet de befinner seg på i denne alderen. Det ser ut til å være stor forskjell på jenter rundt dette alderstrinnet, da balansen mellom det å være barn og ungdom kan by på utfordringer. Noen har gjerne begynt å utforske det å være tenåring, som for eksempel i form av sminke, oppførsel og lignende. Andre opptrer, og føler seg kanskje fremdeles mer som barn. Dette kan føre til ulike og interessante data til dette forskningsprosjektet, noe som er hovedårsaken til at dette alderstrinnet ble valgt.

Når informantene skal velges er det viktig å velge ut et riktig utvalg i forhold til det aktuelle forskningsprosjektet. I følge Thagaard(2009) baserer kvalitative studier seg på strategiske utvalg, det vil si at vi velger informanter som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen og undersøkelsens teoretiske perspektiv. Videre sier hun at i det kvalitative utvalg bør ikke antallet informanter være større enn at det er mulig å gjennomføre dyptpløyende analyser(ibid).

3.4.2 Informasjonsbrev og intervjuguide

Da metode og utvalg var avklart, ble det å utarbeide en intervjuguide det neste steget i prosjektet. I følge Kvale og Brinkmann(2009), vil det være et spørsmål når det gjelder hvem som skal gi samtykket dersom det dreier seg om skolebarn – barna selv, foreldrene, læreren, rektor eller skolestyret. Da utvalget var fastsatt til jenter i 7. klasse, ble det her nødvendig med foresattes samtykke, da informantene ikke var myndige. Det ble derfor skrevet et formelt informasjonsbrev til de foresatte(vedlegg 2) Dette var nødvendig for å få gjennomført undersøkelsen. Informasjonsbrevet beskrev temaet jentemobbing, dets omfang og viktigheten av å iverksette nyere og bedre tiltak mot dette. Det ble også skrevet et informasjonsbrev til utvalget (vedlegg 3) hvor temaet ble presentert, men hvor innholdet ble tilpasset informantenes alder. I tillegg ble det informert om hvem som ville ha tilgang til innsamlet data, og at all data vil bli slettet ved avslutning av prosjektet, mai 2010. Kvale og Brinkmann(2009) sier at deltakerne bør informeres om fortrolighet og om hvem som vil få adgang til intervjuet eller annet materiale. I begge brevene ble det også informert om at informantene hadde mulighet for å trekke seg fra prosjektet uten å oppgi grunn, dersom dette skulle være ønskelig. Informert samtykke innebærer bla. at man sikrer seg at de involverte deltar frivillig, og samtidig informerer dem om deres rett til når som helst å trekke seg ut av undersøkelsen(ibid).

Ut i fra oppgavens problemstilling ble det utarbeidet en semistrukturert intervjuguide med bestemte rammer, hvor intervjuer er åpen for informantenes spontane initiativ og innspill, samtidig som man har som mål å hente inn beskrivelser om den intervjuedes livsverden. En intervjuguide bygges opp omkring de emnene som forskeren ønsker å finne svar på(Widerberg, 2001). I følge Thagaard(2009) skal intervjuguiden inneholde forslag til rekkefølgen av temaene intervjueren søker informasjon om, samtidig som at oppbygningen retter seg mot utviklingen av det emosjonelle nivået i løpet av intervjuet. I intervjuet skapes det kunnskap i skjæringspunktet mellom intervjuerens og den eller de intervjuedes synspunkter(Kvale og Brinkmann, 2009). I denne oppgaven er intervju spørsmålene fastlagt, men informantene står allikevel fritt i forhold til svarene, og det vil være rom for sidekommentarer og oppfølgingsspørsmål. I følge Widerberg(2001) er det ofte en fordel at intervjuguiden ikke følges slavisk, men at resonnementene til informantene følges.

I utarbeidelsen av en intervjuguide må en hele tiden være åpen for endringer da ting kan forandre seg underveis. På forhånd er det viktig at forskeren har oversikt over litteratur som skal brukes i oppgaven. Ut i fra dette må det velges ut fokusområder som forskeren ønsker å se nærmere på gjennom sine intervjuer. Når fokusområdene er fastsatt må det utarbeides spørsmål som står i samsvar med dette. Denne oppgavens intervjuguide inneholder åpne spørsmål som gir rom for synsing og refleksjoner rundt temaet. Ut i fra problemstillingen og oppgavens omfang vil følgende forskningstema vektlegges i intervjuguiden:

1. Informantenes generelle oppfatning av begrepet mobbing

- Er det forskjell på hvordan gutter og jenter mobber hverandre?
- Hvorfor mobber jenter?

2. Aggresjon

3. Makt

4. Tilhørighet

5. Status

6. Legitimering

7. Skjult mobbing

8. Digital mobbing

Da informasjonsskriv til foresatte, informasjonsskriv til utvalget og intervjuguiden var ferdig, ble disse sendt for godkjenning til Norsk Samfunnsfaglige Datatjeneste(NSD).

3.4.3 Å få tak i informanter

For å finne informanter ble det valgt tilfeldige skoler ut i fra listen over skoler som var lokalisert i en større by på vestlandet. De utvalgte skolene ble kontaktet via telefon, men det viste seg å være vanskelig å få tak i rektor ved de forskjellige skolene. På grunn av rektors ledende rolle var det han eller hun som måtte vurdere prosjektet før det ble godkjent eller ikke. Flere av skolene tilbød seg å viderefordre beskjed ang. prosjektet til rektor, men dette viste seg og ikke fungere i praksis. På grunn av prosjektets tidsomfang viste dette seg å være en dårlig og usikker løsning. Da det ikke oppnåddes kontakt med de tre første skolene, måtte det velges ut nye skoler. Her oppnåddes det kontakt, og tidspunkt for gjennomføring av intervju ble avtalt.

Hver gruppe skulle bestå av kun 5 informanter. Lærerne i hver av de 3 klassene ble derfor bedt om å dele ut informasjonsskrivet til alle jentene i klassen, både skrivet til utvalget og skrivet til foresatte. Dersom flere enn 5 jenter ønsket å delta, og samtidig hadde fått samtykke fra foresatte, foretok læreren en tilfeldig loddtrekning av på de påmeldte, da det hadde blitt satt et maks antall på kun 5 informanter per gruppe.

3.4.4 Gjennomføring av intervju

Å gjennomføre et intervju krever noe av den som skal intervjuer. Før man benytter seg selv som instrument må man ha en bevissthet som hva dette instrumentet er (Fog, 2004). I følge Kvale og Brinkmann(2009), skal en dyktig intervjuer være ekspert både på intervjuemnet og på menneskelig interaksjon. Du kan ikke lese deg til å bli en god intervjuer(Robson, 2002). Det er i intervjuet det skapes kunnskap i skjæringspunktet mellom intervjuerens og den eller de intervjuedes synspunkter. Det er viktig å skape en god kontakt mellom intervjuer og informanter. Denne kontakten bør bli etablert allerede de første minuttene av intervjuet. God kontakt skapes ved at intervjueren lytter oppmerksomt, viser interesse, forståelse og respekt for det informantene sier(Kvale og Brinkmann, 2009).

Robson(2002) har laget en liste over hvordan intervjueren skal opptre overfor informantene under et intervju:

- 1) Start med å forklare formålet med undersøkelsen, og avklar hvordan og hvorfor nettopp dine informanter ble valgt.
- 2) En må forsikre informantene om de vil forbli anonyme i undersøkelsen, og at deres svar vil bli behandlet konfidensielt.
- 3) Indiker at det kan oppstå spørsmål som informantene vil reagere på, da de kan oppfattes som dumme eller vanskelige å svare på, og at noen av spørsmålene kan passe for noen, men kanskje ikke for andre. Det finnes ikke gale eller rett svar, derfor oppfordres informantene til å svare så godt de kan. Interessen ligger kun i informantenes meninger og personlige opplevelser.
- 4) Informantene kan føle seg frie til å avbryte, be om oppklaring rundt spørsmålene, kritisere spørsmålene og lignende.

5) Intervjueren vil fortelle informantene noe om seg selv. Bakgrunn, utdanning og sin egen interesse rundt forskningstemaet.

6) Intervjuer må spørre om tillatelse til å ta opp intervjuet, og forklare evt. årsaker til dette.

Intervjuene ble gjennomført i grupperom ved de forskjellige skolene. Alle intervjuene ble tatt opp ved hjelp av diktafon. Da det ble gjennomført gruppeintervjuer med 5 informanter i hver gruppe, var det nødvendig å bruke diktafon slik at alle utsagn ville bli lagret. Det ble forklart hvorfor det ble brukt diktafon og hva opptakene skulle brukes til. Informantene ble også forsikret om at de ville bli holdt helt anonyme gjennom hele prosessen, samt i det endelige resultatet. Det var også viktig å informere dem om at all data slettes ved endt prosjekt i mai 2010. Alle de 3 intervjuene var ulike. Dette var i form av innspill som for eksempel diskusjoner mellom informantene. Som intervjuer var det nødvendig å ta hensyn til informantenes ulike interesser innenfor de forskjellige spørsmålene, og opptre ut i fra dette.

3.4.5 Bearbeiding og tolkning av data

Etter gjennomført intervju blir det gjort en transkribering av innhentede data. Kvale og Brinkmann(2009) sier, at hensikten med å transkribere et intervju er å strukturere intervjusamtalene slik at de blir bedre egnet for analyse, da det i tekstform blir lettere å ha oversikt over materialet og struktureringen. Allikevel finnes det ikke noen sann objektiv oversettelse fra muntlig til skriftlig form(ibid). Under transkriberingen ble all personidentifiserbar informasjon anonymisert. Intervjuene, samt resultatene, ble delt inn i 3 grupper, informantgruppe 1, informantgruppe 2 og informantgruppe 3.

I følge Kvale og Brinkmann(2009), er kvaliteten av analysen avhengig av forskerens håndverksmessige dyktighet, hennes eller hans kunnskap om forskningstemaet, sensitivitet overfor det mediet hun eller han arbeider med og beherskelse av analyseverktøy. I vurderingen av opplegget for analysen av data, er det viktig at vi tar stilling til hvordan resultatene skal fremstilles. Som forsker må man ta stilling til om fremstillingen skal rette seg mot temaer som er sentrale i undersøkelsen, eller om fremstillingen skal omhandle personer. Dersom temaer er i fokus, sammenligner forskeren informasjon fra alle informantene ut i fra hvert tema, noe som betegnes som temasentrerte tilnæringer. Denne type sammenligning kan gi en dyptgående forståelse av hvert enkelte tema(Thagaard, 2009) Med oppgavens teoridel som utgangspunkt ble prosjektets intervjuguide utformet ut i fra ulike

temainndelinger innenfor jentemobbing, noe som også følges i analysedelen. Da innhentede data vil bli sammenlignet med oppgavens utvalgte teori, vil et slikt oppsett bidra til et mer oversiktlig arbeid.

3.5 Ethiske vurderinger

I et kvalitativt forskningsintervju foregår det et menneskelig samspill som kan påvirke intervjupersonen, og kunnskapen som produseres i intervjuet. Det påvirker vårt syn på menneskets situasjon. En slik type forskning er fylt med moralske og etiske spørsmål (Kvale og Brinkmann, 2009). Forskeren må foreta etiske vurderinger forut for ethvert prosjekt. Vurderinger må knyttes til hva det er etisk forsvarlig å forske på, samtidig hvordan forskningen kan legges opp for å unngå uheldige konsekvenser for de impliserte partene (Thagaard, 2009). Hele intervjuundersøkelsen vil bli preget av etiske problemstillinger, og man bør ta hensyn til mulige etiske problemer helt fra starten av undersøkelsen til den endelige rapporten foreligger (Kvale og Brinkmann, 2009). I følge Robson (2002) kan forskning vise til oppdagelser av praksis eller atferd som kan føre til at forskeren blir utsatt for etiske dilemmaer. I gruppestudier kan informasjon fra hver enkelt informant ha en mindre fremtredende plass enn når fremstillingen fokuserer på enkeltpersoner. I studien av en gruppe fremheves ofte relasjoner mellom personer, og teksten som knyttes til enkeltpersoner blir mindre framtrædende (Thagaard, 2009). Kvale og Brinkmann (2009) beskriver etiske problemstillinger ved syv forskningsstadier. Under beskrives de mest relevante faktorene i forhold til hvert av de syv punktene:

- 1) *Tematisering*: Formålet med en intervjuundersøkelse bør diskuteres med hensyn til forbedring av den menneskelige situasjonen som utforskes.
- 2) *Planlegging*: Innhenting av intervjupersonens informerte samtykke til å delta i studien, samt å forsikre informantene om konfidensialitet og mulige konsekvenser studien kan ha for dem.
- 3) *Intervjusituasjonen*: Vurdering av intervjusituasjonens konsekvenser for intervjupersonene som for eksempel stressopplevelser og endret selvbilde.
- 4) *Transkribering*: Konfidensialitetshensynet må vurderes, samt hva det vil si å foreta en lojal skriftlig transkripsjon av informantenes uttalelser.
- 5) *Analysering*: Vurder hvor dypt og kritisk intervjuene kan analyseres, og i hvorvidt intervjupersonene bør være med på å bestemme hvordan uttalelsene deres skal tolkes.

6) *Verifisering*: Rapporter kunnskap som er så sikker og verifisert som mulig. Hvor kritiske spørsmål kan stilles til en intervjuperson?

7) *Rapportering*: Konfidensialitets prinsippet må igjen vurderes. Hvilke konsekvenser vil den offentliggjorte rapporten ha for intervjupersonene?

I følge Thagaard(2009) er det viktig at forskeren viser respekt for informantenes grenser, slik at informantene ikke bli forledet til å gi informasjon som de vil angre på i ettertid. Det er viktig at intervjuet legges opp på en måte som bevarer informantenes integritet. Her må forskeren ta hensyn til informantenes vurderinger, motiver og selvrespekt. Forskeren må hele tiden følge prinsippet om at informantene ikke skal ta skade av å delta i forskningsprosjektet, da dette bør være ledende for hvor nærgående forskeren kan være i intervjusituasjonen.

3.6 Reliabilitet og validitet

Thagaard(2009) knytter reliabilitet til spørsmålet om en kritisk vurdering av prosjektet gir inntrykk av om forskningen er utført på en pålitelig og tillitvekkende måte. Begrepet reliabilitet refererer i utgangspunktet til spørsmålet om hvorvidt en annen forsker som anvender de samme metodene, ville ha kommet frem til samme resultat. Forskeren har som oppgave å argumentere for reliabilitet ved å redegjøre for hvordan dataene er blitt utviklet i løpet av forskningsprosessen. Denne argumentasjonen skal overbevise leseren om kvaliteten på forskningen, samt verdien av resultatene. Dette innebære altså at forskeren reflekterer over konteksten for innsamlingen av data, og hvordan relasjonen til informantene kan influere på den informasjonen forskeren får. Hvordan har forskningsprosessen i sin helhet utviklet seg? Har relasjoner mellom intervjuperson og informanter vært preget av åpenhet, eller er informasjonen begrenset og overfladisk, og hvilken betydning har denne relasjonen for de dataene forskeren får?(ibid). Robson(2002) skriver at reliabilitet er stabiliteten, eller konsekvensen, av det som vi måler noe med. I følge Kvale og Brinkmann(2009), har reliabilitet med forskningsresultatenes konsistens og troverdighet å gjøre, og i hvilken grad den faktisk reflekterer de fenomenene som forskeren ønsker å vite noe om. Reliabilitet blir ofte behandlet i sammenheng med spørsmålet om hvorvidt et resultat kan reproduseres på andre tidspunkt, av andre forskere. Intervjupersonens reliabilitet blir spesielt diskutert i sammenheng med ledende spørsmål, som når de ikke er en bevisst del av intervjuteknikken, da dette ubevisst kan påvirke svarene.

I følge Thagaard(2009) er validitet knyttet til gyldighet av data og de tolkninger forskeren kommer fram til. Begrepet validitet kan presiseres ved å stille spørsmål om de tolkninger vi kommer frem til er gyldige i forhold til den virkeligheten vi har studert. Ved å styrke validiteten må forskeren gå kritisk gjennom analyseprosessen. Her kan også forskeren prøve om alternative perspektiver kan gi en relevant forståelse. I ordbøker defineres validitet som en uttalelses sannhet, riktighet og styrke. Kvale og Brinkmann(2009) skriver at et valid argument er et fornuftig, berettiget, velfundert, sterkt og overbevisende valg. Validitet dreier seg om hvorvidt en metode er egnet til å undersøke det den skal undersøke. I følge positivistiske tilnærminger begrenses den viteskapelige validitet seg til målinger: ”Måler du det du tror du måler?” Enkelte vil da hevde at den kvalitative forskningen er ugyldig dersom den ikke kan resulteres i tall. I en bredere fortolkning kan validitet knyttes til i hvilken grad en metode undersøker det den er ment å undersøke, altså i hvilken grad våre observasjoner faktisk reflekterer de fenomenene eller variablene som vi ønsker å vite noe om.

I følge Kvale og Brinkmann(2009), berører validitet alle de syv punktene i intervjuundersøkelsen som også er nevnt tidligere i oppgaven. En gjennomgang av disse syv fasene vil kunne si noe om prosjektets gyldighet. I forhold til tematisering som er det første punktet, avhenger en undersøkelses gyldighet av hvor solide studiens teoretiske forutantakelser er, og av hvor logisk utledning fra teori til forskningsspørsmålet er. Når det gjelder planlegging, er gyldigheten av kunnskapen som produseres avhengig av undersøkelsesoppleggets kvalitet, samt metodene som benyttes for studiens emne og formål. Sett fra et etisk perspektiv bør et gyldig forskningsdesign produsere kunnskap som er fordelaktig for mennesket og minimaliserer skadelige konsekvenser. I selve intervjusituasjonen har validitet med intervjupersonens troverdighet og intervjuingens kvalitet, å gjøre. Intervjuingen bør omfatte en grundig utspørring i forhold til meningen med det som blir sagt, samt en kontinuerlig kontroll av informasjonen som blir gitt. I forhold til transkriberingen vil valg av språklig stil få en betydning. Det vil reises spørsmål om hva som utgjør en gyldig overføring fra muntlig til skriftlig form. Analysering har å gjøre med hvorvidt spørsmålene som stilles til intervjuteksten er gyldige, og hvorvidt fortolkningene er logiske. Validering gjelder en reflektert vurdering av hvilke valideringsformer som er relevante for en bestemt studie, gjennomføring av de konkrete valideringsprosedyrene, i tillegg til avgjørelsen av hva som er et egnet forum for en dialog om resultatenes gyldighet. Det siste punktet som er rapportering, involverer spørsmålet om hvorvidt en rapport gir en valid beskrivelse av

hovedfunnene i en studie, i tillegg til leserens rolle som validitetsbedømmer av resultatene(ibid).

3.7 Generaliserbarhet

I følge Robson(2002) refererer generaliserbarhet til om hensikten med funnene i forskning kan gjelde for flere enn de som deltar i undersøkelsen som i andre kontekster, situasjoner, tider eller for andre som ikke er direkte involvert i studien. Kvale og Brinkmann(2009) skriver at generaliserbarhet er det at resultater i en situasjon kan overføres til andre situasjoner. Dersom resultatene av en intervjuundersøkelse vurderes som rimelig pålitelige og gyldige, gjenstår spørsmålet om resultatene primært kun er av lokal interesse eller om de kan overføres til andre intervjupersoner og situasjoner. I forhold til forskning blir det stadig stilt spørsmål om hvorvidt funnene er generaliserbare. I dagliglivet generaliserer vi mer eller mindre spontant ut i fra egne erfaringer med en situasjon, eller hvorvidt en person forutser nye hendelser. Vi danner oss forventninger om det som vil skje i andre liknende situasjoner eller med liknende personer. I intervjuforskning er en vanlig innvending at det er for få intervjupersoner til at resultatene kan generaliseres(ibid). I følge Thagaard(2009), betegnes generaliserbarhet som overførbarhet. Hun skriver at forståelsen som utvikles innenfor rammen av et enkelt prosjekt, også kan være relevant i andre situasjoner. Forskeren må selv argumentere for betingelsene som bidrar til at en tolkning basert på studier i en enkeltsammenheng, også kan ha relevans i andre sammenhenger. I forhold til dette prosjektet vil det være vanskelig å generalisere for å gi den en ekstern gyldighet. Allikevel vil prosjektet være av verdi i forhold til temaets aktualitet innenfor visse fagfelt som for eksempel læreryrket. Omfanget av oppgaven er også for lite til å generalisere.

3.8 Feilkilder

Det er vanskelig å unngå feilkilder i et kvalitativt forskningsprosjekt. Informantene kan bevisst eller ubevisst, ha gitt feilaktige opplysninger. Det er flere faktorer som kan føre til slik atferd som for eksempel ønske om å gi ”riktige” svar. Det er derfor viktig at forskeren, så godt det lar seg gjøre, prøver å unngå at egne verdier preger intervjusituasjonen, da målet er at informantene ikke påvirkes til å svare ut i fra en oppfatning av forskerens verdier og

synspunkter. Det er allikevel ikke til å unngå at informantenes atferd preges av relasjonen som etableres til forskeren. Av den grunn er det viktig at forskeren reflekterer over spørsmålet om hvilken betydning hun eller han kan ha for hvordan informantene svarer(Thagaard, 2009).

Robson(2002) har satt opp 5 punkter som beskriver feilkilder i forhold til et kvalitativt forskningsprosjekt:

- 1) Data blir influert av karakteristikker ved respondenten, som for eksempel deres hukommelse, kunnskap, opplevelser, motivasjon og personlighet.
- 2) Respondenten vil ikke nødvendigvis rapportere sine antagelser, holdninger osv. Noen har ønske om å stille seg selv i et godt lys.
- 3) Dataen kan bli influert av karakteristikker ved intervjueren. Kanskje dette er ubevisst, men det kan allikevel påvirke informanten.
- 4) Data kan påvirkes av interaksjon mellom intervjuer og respondent. Det er derfor svært viktig at det er god kjemi mellom begge parter.
- 5) Det kan hende at respondenten føler at svarene deres ikke er anonyme nok, noe som kan føre til at de er mindre åpne.

Det vil alltid være en fare for å forvrengte informasjon i forhold til forskers egne interesser. Dersom intervjuet bærer for stort preg av forskerens forståelse, kan dette være med å påvirke informantenes svar. Ved enkelte anledninger måtte ulike begreper forklares eller presiseres, da informantene gav uttrykk for at de ikke forstod spørsmålet, noe som også er tatt med i analysen. Det vil være vanskelig å foreta endelige slutninger ut i fra innsamlede data, da utvalget i dette prosjektet kun består av 15 personer. Med andre informanter kan det hende at resultatet hadde sett annerledes ut. Det kan allikevel trekkes paralleller mellom oppgavens funn og oppgavens teori, noe som kan være med på å styrke oppgavens troverdighet.

4.0 Analyse

I dette kapitlet presenteres funn fra undersøkelsen i tillegg til drøfting av de ulike funnene som vil bli satt i lys av teori.

4.1 Presentasjon og drøfting av data

I analysen legges det vekt på uttalelser fra informantene som kan være med å belyse oppgavens problemstilling. Drøfting og analyse har blitt gjort i lys av anvendt teori fra kapittel, 2.0 Teoridel. Analysen er satt opp i forhold til forskningstemaene. Analysen er delt inn i de samme forskningstemaene som tas opp i teoridelen.

Analysen kommer til å starte med utvalgets generelle oppfatning av mobbing som begrep, med en del underpunkter. Dette vil bli fulgt opp av utvalgets forhold til begrepet aggresjon. Videre fokuseres det på funn i forhold til de viktigste pådriverne til jentemobbing – makt, status og tilhørighet. Disse fokusområdene vil være en støtte i analysedelen, slik at data og drøfting holdes innenfor oppgavens problemstilling. Etter gjennomførte intervjuer kom det også fram at den digitale mobbingen var mer utbredt enn det som var forventet. Av den grunn er også disse funnene tatt med i en egen del i analysen.

1. Informantenes generelle oppfatning av begrepet mobbing

- Er det forskjell på hvordan gutter og jenter mobber hverandre?
- Hvorfor mobber jenter?
- Hvorfor blir jenter mobbet?

2. Aggresjon

3. Makt

4. Tilhørighet

5. Status

6. Legitimering

7. Skjult mobbing

8. Digital mobbing

4.2 Informantenes generelle oppfatning av begrepet mobbing

I hver av de tre gruppene som ble intervjuet kom det opp forholdsvis korte, men like svar når jeg spurte om hva de la i begrepet mobbing.

Utestegning, hvisking, baksnakking, blikk, rykter og det å snakke stygt til hverandre. Ut i fra disse svarene var det tydelig at jentene beskrev mobbing i forhold til de typiske trekkene vi ser innenfor jentemobbing. Sammenlignet med Simmons(2002) bruker jenter baktalelse, utestenging, rykter, utskjelling og manipulasjon, for å påføre psykisk smerte på målrettede ofre.

En av jentene definerte mobbing på denne måten:

”Det e liksom ting så skjer flerre ganger sånn at du ikkje tør å fortella det te någen te slutt.”

(Informantgruppe 1)

Dette er i tråd med Rolands(2007), Besags(1989) og Olweus(2001) definisjoner på mobbing. Det vil derfor være rimelig å trekke paralleller mellom disse, og informantens overnevnte utsagn. Alle definisjonene av mobbing som har blitt brukt i oppgaven sier at mobbing er noe som skjer over lengre tid eller gjentatte ganger. De sier også noe om offeret som står i en maktløs posisjon, i motsetning til mobberne, og har dermed vanskeligheter med å forsvare seg. Siste delen av informantens utsagn kan derfor tolkes på en slik måte at offeret til slutt står igjen alene uten engang makt eller mot til å hankses med den aktuelle situasjonen.

Det var tydelig at alle jentene omtalte mobbing som noe negativt og det virket som om de var bevisste på hva det innebar. Da spørsmålet ble stilt, virket det som om jentene var litt redde for å utgi seg for å vite for mye om begrepet. De kom med enkle og korte uttalelser. Til tider kunne det virke som om at jentene satt inne med mer informasjon enn det de ga uttrykk for. Svarene kom derfor litt nølende fra hver enkelt, noe som nesten virket som en slags frykt for å avsløre seg. I en artikkel uttaler Tove Flack at jenter forventes ofte å være snille, søte og omsorgsfulle og mange vil gjerne leve opp til denne rollen(Flack, 2007). Det å holde tilbake informasjon, kan kanskje ses som et ønske om å bli oppfattet som mest mulig uskyldig i den aktuelle situasjonen.

Er det forskjell på hvordan gutter og jenter mobber hverandre?

Når det gjaldt forskjeller på hvordan gutter og jenter mobber hverandre var alle enige om at gutter slår og sparker, og har lettere for å si stygge ting direkte til hverandre, for de tåler mer enn jenter.

”Gutter kan bare sei at di e stygge og slå kverandre, så e de liksom ferdige me det.”

(Informantgruppe 2)

De var klare på at jenter mobber ved hjelp av baksnakking og hvisking slik at færrest mulig slipper å legge merke til det. I følge Besag(1989) er mobbing i skolen stort sett en skjult aktivitet som oppstår uten voksne vitner. Denne skjulte formen for mobbing er vanskelig å få tak i, da det er lettere å oppdage mobbing som skjer åpenlyst(Simmons, 2002). Guttene mobbing er som regel mer synlig, åpenbar og voldelig, i motsetning til jentenes(Roland, 2007). En av jentene sa:

”Me kan liksom ikje sei ting face to face sånn så gutter kan, men med ein gang me komme på nettet for eksempel så kan det plutselig ble full krangel.” (Informantgruppe 3)

Som Roland & Idsøe(2001) sier i sin artikkel ”Aggression and Bullying” er det som oftest forskjell på jentemobbing og guttemobbing. Innenfor begrepet mobbing finner vi to ulike typer, direkte mobbing og indirekte mobbing. Direkte mobbing er den typen man utøver ansikt til ansikt, i følge Roland(2007). Det er denne type mobbing det kan se ut til at informantene beskriver måten gutter mobber på. De går direkte på hverandre uten å gå noen snarveier. Når informantene beskriver måten jenter mobber på, sier de at de ikke kan konfrontere hverandre på samme måte som det gutter gjør. Dette kaller Roland(2007) for indirekte mobbing. Dette går på det relasjonelle, og er vanskelig å fange opp(ibid). Et eksempel på indirekte mobbing kan også være digital mobbing via mobil, internett eller facebook. Dette kommer også fram i den overnevnte uttalelsen. Denne type mobbing er mer et jentefenomen, da den oppleves for jentene som lettere å bruke enn direkte mobbing, som er mer et guttefenomen(Ibid).

Hvorfor mobber jenter?

Her ble det nevnt ord som sjalusi, utseende og hevn. Noen kom også opp med ulike eksempler eller situasjoner de selv hadde opplevd:

”Viss ei jenta tar hevn for ein liden ting, så kan det ver hu får igjen, så gjør hu tebage igjen, så bler alle med og mobbe, og då tar det jo aldri slutt.” (Informantgruppe 1)

”Ein gang va det ei i klassen vår så hadde fått nye kler og då va dår någon så blei misunnelige sånn at de begynte å mobba hu, så hu ikkje tørde å gå i di klenå lenger.”

(Informantgruppe 2)

Berkowitz(1993) mener at enkelte finner glede i å skade andre. Proaktiv aggresjon, eller mobbing, kan anses som noe lystbetont. Dette kan være personer som ønsker å skade andre når de selv er fortvilet, og de gleder seg når de oppnår dette målet(ibid). I følge Roland(2007), er den proaktive mobberens største ”outcome” å oppnå makt som fører til avmakt hos offeret, for eksempel i form av usikkerhet, tårer osv. Desto mer avmakt du viser, jo mer vil du bli mobbet. Med dette oppnår mobberen den belønning han/hun ønsker. Overgriperen forsøker å hevde sin makt for å oppnå sitt mål eller for å bygge opp sin egen selvfølelse(Berkowitz, 1993). Ut i fra uttalelsen fra informanten i informantgruppe 2, er dette tydelig. Den som mobbet kan ha følt seg usikker i sin situasjon, da den andre jenta hadde fått nye klær. Dermed benyttet hun sin makt til å skade denne personen. Jenta turte ikke lengre å bruke de nye klærne, og mobberens ”outcome” førte til makt, som førte til avmakt hos offeret.

Ut i fra det jentene første utsagn under dette punktet, passet også eksemplene de kom med som oppfølging. Ut i fra disse eksemplene ga jentene et enda sterkere inntrykk av at de var bevisste i sine svar, og at de hadde forståelse for temaet.

Hvorfor blir jenter mobbet?

I følge utvalget, så det her ut som at jenter mobber fordi de ikke er ”kule” nok, ikke har den rette stilen eller rett og slett er annerledes enn de andre. En av jentene sa:

”Mange kan ble mobba viss de e dårlige på skolen.” (Informantgruppe 1)

Dette svaret ble fulgt opp av ei annen jente i samme gruppe:

”Eller så kan det jo ver at de ikkje har det så godt hemma, så merke kanskje någon det og så begynne de å mobba de...” (Informantgruppe 1)

Det kom tydelig fram i alle intervjuene at det å ikke vær kul nok er grunnen til at jenter blir mobbet. For å gå enda mer direkte inn på akkurat dette, ble dette spørsmålet stilt: Hvem er det jenter mobber? Her virket det først som om noen av jentene var redde for å si det de egentlig tenkte. Igjen var de litt sene med å komme med tydelige svar, kanskje i frykt for å bli oppfattet som mobbere. Svarene som etter hvert kom, var bla.:

”De så e svagast og mest upopulere”, ”de så har få venner”, ”de så e for tynne eller for tjukke” og ”de så ser dumme og teide du.”

Det viste seg altså at jentene hadde dannet seg klare bilder av et mobbeoffer.

Her kan det nok en gang trekkes paralleller til de ulike definisjonene av mobbing som tidligere ble beskrevet i teoridelen (Roland, 2007, Besag 1989, Olweus, 2001). Som tidligere nevnt kommer det frem i hver enkelte definisjon at mobberne angriper dem som er svakest og har vanskelig med å forsvare seg, noe som også kom fram ut i fra informantenes utsang.

4.3 Aggresjon

Da jentene ble spurt om hva de tenkte når de hørt ordet aggresjon, ble samtlige av gruppene litt usikre. Det virket som om betydningen av ordet var litt diffus for dem. Etter hvert var det en, kanskje etterfulgt av en annen i gruppen, som svarte:

”At folk e sure på kverandre kanskje?” (Informantgruppe 2), mens en annen sa:

”Eg tenke at folk e sinte eller kanskje frustrerte.” (Informantgruppe 1)

Roland(2007) sier aggresjon er noe du gjør med vilje for å skade noen. Frustrasjon er ofte en aggresjonstrigger som får utløp i handling, etterfulgt av en spenningsreduksjon. Det finnes ulike definisjoner knyttet til begrepet aggresjon. I følge Bjørkly(2001), er aggresjon et mangesidig begrep som til dels er uklart definert innenfor enkelte fagperspektiver. Ut i fra dette kan det også forstås at det var vanskelig for informantene å gi konkrete definisjoner av begrepet. Etter som begrepet hadde satt seg litt hos jentene med litt hjelp og veiledning, kom det videre fra jentene, at dersom noen var sinte på noen, hadde de vanskeligheter med å si i fra. Noen foretrakk å si fra sammen med en venninne slik at de slapp å stå alene, mens noen

mente at det var lett å baksnakke i slike situasjoner, selv om de visste at dette ikke var bra. Gjennom baksnakking, danner jenter koalisjoner eller samhandlinger mot en målgruppe eller et offer, og de avgrensner lokale og sosiale organisasjoner (Goodwin, 2004). Flere av jentene hadde mer konkrete, og beskrivende utsagn:

"Det besta e jo egentlig å bare å overse hu du e sinte på, og drida i ka hu seie."

(Informantgruppe 3)

"Det besta e å sei i fra te någen på nettet og ta kranglingå der, for då e det lettast å krangla uden at någen hørre det eller ser det." (Informantgruppe 3)

Digital mobbing kan anses som mindre følsom da mobber og mobbeofferet ikke kan se hverandres ansiktsuttrykk (Roland, 2007). Denne type mobbing kan gjerne betegnes som et jentefenomen, da den er lettere å bruke enn direkte mobbing, som er mer et guttefenomen ("Det er du som bestemmer", 2007). Begge de overnevnte utsagnene kom fra jenter som virket "sterke" i gruppene jeg intervjuet. De var sikre i sine svar og det virket ikke som om de nølte. Etter disse utsagnene ble det stille i resten av gruppen. I et av intervjuene var det ei litt roligere jente som sa:

"Eg syns det besta e å gå bort te hu å sei det te hu sjøl, men ofte når eg gjør det så bare himle hu med øyene og då føle jo eg at alt e min feil." (Informantgruppe 2)

Noen av de andre jentene i denne gruppen støttet opp svaret med å si: *"Det e jo kjempe dumt..."* (Informantgruppe 2)

Som tidligere nevnt virket det som om informantene var litt usikre på begrepet aggresjon. Dette førte til at de var litt usikre i når vi begynte å snakke om begrepet, men etter hvert som det ble sett på ut i fra ulike innfallsvinkler virket det som om de forstod mer, og stemningen i gruppa ble dermed mer avslappet. Da vi etter hvert begynte å snakke om sinne virket det som om dette ble enklere å forholde seg til, og de fleste av informantene kjente seg tydeligvis mer og mer igjen. Under dette punktet ble det hele tiden brukt begrepet aggresjon, og det virket som om de hadde lettere for å komme med svar eller utsagn i forhold til dette, i motsetning til tidligere da jeg brukte begrepet mobbing. Det virket som om informantene snakket om sinne eller aggresjon som noe som var uavhengig av mobbing, noe som kanskje var med på å gjøre

det lettere for dem. Når vi snakker om proaktiv aggresjon, står det i teksten til Roland og Idsøe(2001) at de fleste forskere ser på majoriteten av mobbing som en proaktiv form for aggresjon.

4.4 Makt

Da jentene ble presentert for spørsmålet som inneholdt makt i forbindelse med jentemobbing, var samtlige enige om at makt er det samme som det å være populær. Det var allikevel ulike oppfatninger av det å være populær, hvordan man blir populær, hvilke jenter som blir ansett som populære, og hva jenter gjør for å bli populære. Jentene var raske med å forbinde ordet makt og popularitet med mobbing:

”Viss du har makt så har du liksom alltid någen så dilte itte deg og då vett du jo at du e populære, men då e det lett å utnytta det te å gjør stygge ting, og viss du mobbe då så e det nesten ingen så tør å sei i fra siden du har så mye makt.” (Informantgruppe 1)

Hierarkisk posisjon ser ut til å være en essensiell faktor for suksessfull bruk av baksnakking og ryktespredning. Jentemobbere finner man ofte blant de mest ledende jentene i klassen(Flack, 2008). I følge Berkowitz forsøker mobberen å opprettholde sin dominans gjennom bruk av makt. Sentrale jenter står altså ofte i en bedre posisjon enn andre jevnaldrende, også når det gjelder rekruttering av allierte i forhold til overføring av sladder(Putallaz & Bierman, 2004). Slik som informantene sa, utnytter de sin maktposisjon til å gjøre stygge ting.

Jentene hadde altså den oppfatning at det var lettere å mobbe dersom du var populær for da hadde du som regel flere støttespiller med deg. Typiske trekk ved populære jenter var i følge noen av informantene, utseende, klesstil og sminke, mens noen mente at det var de snilleste jentene som var de mest populære. En av jentene sa:

”Någen prøve å ble populære bare med å ver frekke med folk, men mange syns jo at det e ganske teit, og då kan det ver at du bare bler upopulere istedenfor, og då bler det jaffal vanskelig å ver frekke me folk.” (Informantgruppe 1)

Som tidligere nevnt er det ofte vanskelig å oppdage jentemobbing, nettopp fordi dette er ressurssterke og populære jenter. I følge Besag(1989) bruker populære jenter bestemte strategier for å ikke trekke oppmerksomheten til seg selv. Derimot ”svever” de stille i nærheten av gruppen. Dersom de blir avvist, noterer de seg kritikken, gjør endringer og trer tilbake i samme posisjon(ibid).

4.5 Tilhørighet

Jenter er opptatt av å ha venninner og skape relasjoner med hverandre. Intervjuguiden bestod bla. av en case i forhold til tilhørighet, oppfulgt av spørsmål rundt begrepet. Det ble stilt spørsmål om hvorfor jenter mobber for å skape fellesskap, eller det å ha det gøy sammen. Det virket som om alle gruppene hadde litt vanskeligheter med å forstå hva som ble spurt om, og var derfor redde for å svare, i frykt for å svare feil. En av jentene kom allikevel med et svar:

”Mange ganger e det jo sånn at for eksempel viss dår e tri venninner så pleie å ver samen så kan det ver at to av de baksnakke hu treja for at de to ska ble bedre venner på ein måte...Eg har ikkje peiling på koffår det e sånn for det om.” (Informantgruppe 1)

Her er det tydelig at informanten har forstått hva det dreier seg om. Følelsen eller tilhørigheten som oppstår mellom jenter når de går i mot et offer, er som tidligere nevnt en stor pådriver til jentemobbing. Ut i fra en av Simmons undersøkelser kom en meget beskrivende uttalelse hvor en jente sammenlignet frykten for det å stå alene med hunløven: ”Dersom en hunløve er alene, dør hun. Hun må være en del av gruppen”(Simmons, 2002). Gjennom baksnakking, eller utestegning, danner jenter koalisjoner eller samhandlinger mot en målgruppe eller et offer, og de avgrenser lokale og sosiale organisasjoner(Goodwin, 2004). Intimiteten mellom gruppen styrkes altså gjennom samhandling. Deres opplevelse av fellesskap blir ytterligere styrket ved at det er en som er utenfor; offeret(Roland og Vaaland, 2007). Her blir det også relevant å trekke inn Heider og Newcombs balanseteori(s.9)(Roland, 2007), som beskriver tilhørigheten som oppstår mellom to individer når de går i mot en tredje person. Bunnan = A – B(mobberne) og toppen = C(offeret). Desto mer minus en har mot C, jo sterkere blir pluss mellom A og B.

Videre ble spørsmålene mer konkrete. De fikk bla. spørsmålet: Er det lettest å mobbe sammen, eller alene? Her var informantene klare på at det absolutt var lettest å mobbe

sammen. Noen mente det var lettere å få overtaket over offeret dersom du mobbet sammen med andre, selv om de var enige i at dette ikke var rettferdig. Nå virket det som om det var lettere å svare, ettersom de fikk et enklere og mer konkret spørsmål. Dette var nok et av de spørsmålene det ble gitt best respons på, samtidig som det kom fram flere ulike og interessante svar:

”Eg hadde jaffal aldri hatt giddå te å mobba aleina, men ikje det at komme te å gjør det...”
(Informantgruppe 3)

”Viss du mobbe samem så har du liksom någen å le me. Viss du mobbe aleina så kan du liksom ikkje stå å le for deg sjøl. Det bler snålt...” (Informantgruppe 2)

”Og viss du mobbe mange samem, i ein gjeng for eksempel, så kan alle i gjengen komma med forskjellige forslag eller grunner te at den personen ikkje får ver me de...”(Informantgruppe 2)

Her kommer det tydelig fram at jentene har et sterkt behov for å føle seg som en del av en gruppe. De sier også at det å mobbe alene blir rart, da du ikke har noen andre å le med, noe som også er med på understreke behovet for tilhørighet. Det siste utsagnet her kan sammenlignes med det Roland og Vaaland(2007) kaller oppløsning av ansvar. Når det mobbes i grupper er det sjelden like individuelt ansvarsbelastende som en atferd man utfører alene. Det blir altså lettere å gjemme seg bak hverandre når man er i en gruppe. Nå mobbere plager et offer i fellesskap, opplever de tilhørighet med hverandre i den bestemte situasjonen. Hver av disse gruppene utvikler sin egen kultur som stammer fra tidligere kjennskap til medlemmene, normer, legitime samspill, funksjonelle behov i gruppen, status og makt, og blir formet ut i fra spesielle hendelser hvor medlemmene i gruppen deltar(Goodwin, 2006). Når barn samhandler med jevnaldrende, kan de vise til et utvalg av atferd og følelser. I følge Espelage og Swearer(2004), kan dette spille en dynamisk rolle, og det kan bidra til utviklingen av barns engasjement i mobbing over tid

Videre ble det snakket om hvem i gruppa som har ansvaret for mobbingen. De fleste svarte at det er den mest populære eller den som er mest sjefete, mens andre mente at den som starter mobbingen har ansvaret. En av jentene sa:

”Men de så e me på det vett jo ka det innebere å mobba, så de og har jo skyld i det, for viss de ikkje hadde blitt med så hadde det jo ikkje blitt någe du av det...” (Informantgruppe 1)

Som Roland nevner består altså en mobbesituasjon av flere enn bare offer og mobber. Han mener vi ofte glemmer gruppen av tilskuere som kan oppfattes som støttespillere eller publikum. Her vil det også være relevant å referere til Olweus’ modell som han har kalt ”The bullying circle”(s.13) Som tidligere nevnt, beskriver modellen elevene som er involvert, eller vitne til en mobbesituasjon. Han deler de involverte, altså mobbere og tilskuere inn i 7 ulike kategorier, A, B, C, D, E, F, G, hvor H er den som blir mobbet. Under dette avsnittet blir kategori A, B, C og D de mest relevante(se teoridel, s.13)

Disse 4 kategoriene spiller nok den viktigste rollen i en mobbesituasjon. Det de har til felles er at de har en positiv holdning til mobbingen. Noen av informantene mente at det var de mest populære, de mest sjefete, eller de som startet mobbingen som hadde hovedansvaret. I følge Olweus’ modell kan disse elevene hovedsakelig plasseres under kategori A og B. Det siste utsagnet her viser til de som ”er med på det”. Hun sier at uten de som er med på det hadde det ikke blitt noe mobbing. Disse støttespillerne kan selvsagt kategoriseres under A og B, men det kan se ut som at en stor del av disse også kan plasseres under kategori C og D. Uten disse, hadde elevene hadde ikke A og B- elevene hatt de samme støttespillerne. De hadde mistet deler av tilhørigheten de ønsker å oppnå, og dermed hadde kanskje ikke mobbingen oppstått.

4.6 Status

Vi har tidligere vært litt innom status under *makt*. Da var det jentene selv som knyttet status og popularitet opp mot makt. Under dette gikk de mer direkte inn på hva som ligger i det å være populær eller det å ha status.

Betyr det å være populær nødvendigvis det samme som å være godt likt?

Jentene mente dette var to forskjellige ting. Jenter som er populære kan ha masse venner, men det er ikke nødvendigvis av den grunn de er godt likt. Dette går mer på det ytre, eller måten du opptrer på, både blant både jenter og gutter.

”Det e to forskjellige ting...for når du vett at du e den populære i gjengen så bler du automatisk den kulaste og då e det akkurat som om du har lov å ver frekke for du vett at de andre lige deg uansett, men egentlig e du ikkje så godt likt alligavel, men du bare tror det...”
(Informantgruppe 3)

I følge Besag(1989) bruker populære jenter bestemte strategier for å ikke trekke oppmerksomheten til seg selv. Derimot ”svever” de stille i nærheten av gruppen. Dersom de blir avvist, noterer de seg kritikken, gjør endringer og trer tilbake i samme posisjon. Med hensyn til dette, sammenlignet med informantgruppens utsagn, kan man se at populære jenter benytter seg av ulike taktikker, samtidig som de utnytter sin status i gruppen til å utføre negativ atferd. Grunnen til at denne taktikken sjeldent blir avslørt, kan ha en sammenheng med jentenes status i gruppa. Det kan se ut som om jenters bruk av disse ulike taktikkene nettopp har et mål om å skape et spesielt inntrykk i gruppen.

I følge Salmivalli(2006), er jenter som mobber ofte ressurssterke og populære jenter. De er flinke på skolen og populære blant lærerne. Av den grunn er det vanskelig å oppdage disse mobberne, og mobbeofferet blir sjeldent trodd, nettopp fordi mobberne fremstår som flinke og ressurssterke jenter(ibid). Det viser seg altså at ressurssterke jenter opplever suksess, noe som også blir opprettholdt når de mobber, da de sjeldent blir gjennomskuet.

I to av gruppene ble det nevnt at dersom du hadde guttevenner eller en søt kjæreste, ble du populær. Du trengte ikke å være spesielt snill eller grei, men hadde du guttevenner eller en søt kjærest, ble du automatisk sett på som pen, og da ville du oppnå popularitet også blant jentene. Den ene sa:

”Viss du har ein søde kjerest så tenke alle andre at hu så e samene me han e fine, og då bler hu og populære faktisk.” (Informantgruppe 3) En annen sa:

”Du kan ble populære bare for det om du e me gutter, men du trengje ikkje å ver snille for det om.” (Informantgruppe 2)

Ut i fra en av Goodwins undersøkelser som tidligere ble nevnt i teoridelen, spurte hun jentene om hva som gjorde jenter populære. Svaret hun fikk var: ”Populære jenter er jenter som er velkjente, godt likt av guttene og som blir sett på som kule.” Videre beskriver jentene hva det

vil si å være ”kul”: ”På en måte slik at når moten forandrer seg, forandrer de seg også. De er på en måte hele tiden oppdatert.” Ut i fra undersøkelsen viste det seg også at jenters allianser med gutter ble behandlet som tegn på deres sosiale status (Goodwin, 2006).

Her kan vi trekke paralleller mellom denne undersøkelsens svar, og det som kom fram i Goodwins undersøkelse. De hadde tydeligvis kjennskap til hvem som var populære, og hva dette innebar. Jenters relasjoner med gutter var også sammenfallende når det gjaldt det å ha status.

I den tredje gruppa ble det ikke satt noe særlig fokus på gutter. Her var det andre ting som stod i fokus:

”Populere kan du for eksempel ver viss du e rige for då vil alle komma hjem te deg sjøl om du ikkje e snille.” (Informantgruppe 1)

Den sist nevnte informantgruppa mente altså at rikdom var det som gjorde utslag for om du var populær. De andre i denne gruppa var enige i dette, og det ble ikke nevnt noen ting om gutter slik det ble gjort i de andre gruppene. Grunnen til dette kan kanskje være skolenes ulike beliggenheter eller bydeler, eller det kan rett og slett være at utvalget fra den bestemte klassen ikke var interessert i gutter foreløpig. Under hele intervjuet var det denne gruppa som var mest uklar i sine svar. De gav forholdsvis vage og lite utfyllende beskrivelser. Det var mye fnising i gruppen og samtlige virket litt sjenerte, i motsetning til informantene i de andre to gruppene, som virket selvsikre og gav mer utfyllende svar. Da informantgruppe 1 var annerledes enn de andre gruppene, kan dette skyldes at jentene hadde mindre kjennskap til mobbing, fokus på mobbing ved de forskjellige skolene, skolens beliggenhet, modenhet i gruppa og lignende.

”Viss dår e mange så lige deg så e det derfor at du e snille...heila tiå liksom.”
(Informantgruppe 1)

Dette var den eneste gruppen som nevnte ordet snill i forhold til status. De andre gruppene snakket kun om popularitet i form av det ytre eller det å opptre som kul over for de andre. Allikevel var de enige om at det å være populær, kontra det å være godt likt, var to

forskjellige ting, men det virket ikke som om de var opptatt av å gi en beskrivelse på de som var snille eller godt likt.

4.7 Legitimering

Utvalget fikk lest opp en case hvor mobber forsøker å legge deler av skylden over på mobbeofferet. Etterpå fikk de si sine meninger om det de hadde hørt. Det var delte meninger blant jentene i forhold til om at dette var greit eller ikke. Ei av jentene var tydelige på at dette var galt, mens mange av de andre virket som om de forsto mobberen, og nesten støttet hennes handling. De to klareste uttalelsen mot mobberen var:

”Det e idiotisk. Viss du har gjort någe gale så e det bedre å bare ta skyldå for det”
(Informantgrupe 3), mens en annen sa:

”Det e bedre å bare ta skyldå for viss det skjer me deg ein gang så vett du koss det e og då bler det lettere å tilgi.” (Informantgruppe 2)

Den sist nevnte jenta var tydelig på at mobberen må ta skylden for sine handlinger, for dette kan også gagne deg selv i en senere situasjon, da du vil få større forståelse for mobberens situasjon.

De fleste jentene virket som tidligere nevnt litt enige med mobberen, selv om de gjerne ikke sa dette helt direkte. Dette kan også ha vært i forhold til egen tolkning. I følge Roland og Vaaland(2007) vil mobberen eller mobberne hele tiden samle opp argumenter for ny plaging. De kan mene at offeret provoserer, inviterer til plaging, eller fortjener ugjerningen av en eller annen grunn. Alt et mobbeoffer sier eller gjør, eller lar være å gjøre, kan brukes mot dem, og gir argument for nye episoder. Når man gjør noe man vet er galt prøver man forklare det for en selv, slik at man skal kunne leve med det. Hvis offeret eksempelvis svarer på en negativ måte for å forsvare seg, vil han eller hun kunne anklages for å lyve eller svare stygt. Hvis offeret tier stille og ”tar i mot”, vil han eller hun kunne anklages for å ikke svare når noen snakker. På denne måten kan plagerne få legitimert mobbingen sin. Mobberen dominerer offerets holdninger og handlinger noe som fører til at offeret blir enda mer underdanig og unnskyldende. Offerets engstelse oppmuntrer mobberen til å opptre desto mer dominerende i

den aktuelle situasjonen(Besag, 1989). Det er også vanlig å trekke frem tidligere hendelser som forvrennes av mobberen slik at handlingen blir tilstrekkelig kritikkverdig(Roland, 2007).

Det var spesielt tre av utsagnene som gav meg inntrykk av det å være mer på mobberens side:

”Du vil jo ikkje at någon ska vida viss du mobbe”, ”Du sleppe jo billigere onna”, og ”Du vil jo ikkje virka så teide sjøl liksom...”

Disse utsagnene kan tolkes som en slags frykt for å bli gjennomskuet. Som tidligere nevnt i undersøkelsen viser det seg at de som mobber, ofte står i en maktposisjon. Jenter som mobber er som oftest ressurssterke og populære. De er flinke på skolen og populære blant lærerne. Av den grunn er det vanskelig å oppdage disse mobberne, og mobbeofferet blir sjeldent trodd, nettopp fordi mobberne fremstår som flinke og ressurssterke jenter(Salmivalli, 2006). Som regel er disse elevene flinke til å bagatellisere og legitimere atferden sin, noe som de bruker som forsvarsmekanisme. Eks.”Hun tåler jo ingenting” eller ”Det var ikke bare meg”(Roland, 2007).

4.8 Skjult mobbing

Under skjult mobbing ble det lest opp en case for informantene. Casen omhandlet en jente som lånte vekk den styggeste blyanten sin til ei jente, mens hun lånte vekk den fineste blyanten sin til ei annen jente. Utvalget var ikke tydelige på at dette var en type mobbing før jeg spurte dem om det. Besag(1989) skriver at sosial ekskludering ikke anses som mobbing i følge jenter. Ei av jentene mente at det på en måte var en type utestenging, mens en annen sa:

”Du må sei nei te alle eller ingen syns eg...viss det skjer mange ganger så bler det jo mobbing.” (Informantgruppe 1)

Som tidligere nevnt inneholder Roland og Idsøes(2001), Besags(1989) og Olweus’(2001) definisjoner at mobbing blant annet kan defineres som negative handlinger som skjer mot et offer gjentatte ganger, eller over lengre tid. Her var det tydelig at jentene begynte å komme på sporet av det som går under begrepet mobbing. Når det gjaldt skjult mobbing mente de fleste

jentene at det var lettere å mobbe på denne måten. Det virket som om de var redde for å bli oppdaget av læreren eller av andre elever.

”Det e enklere, men du bler ikkje akkurat populære viss någon merke det.”

(Informantgruppe 2)

Da det viser seg at den proaktive ofte har høy status, er det ofte vanskeligere å gjennomskue denne type mobbere. Dersom disse elevene blir gjennomskuet er fallhøyden stor. Jenter som mobber er som oftest ressurssterke og populære jenter. De er flinke på skolen og populære blant lærerne. Av den grunn er det vanskelig å oppdage disse mobberne, da de fremstår som flinke og ressurssterke. For mobbeofferet fører dette ofte til en opplevelse av at det er dem selv det er noe galt med (Salmivalli, 2006). I den sistnevnte uttalelsen ser man tydelig angsten for å bli oppdaget, og dermed miste status, eller å bli stempelet som upopulær.

Andre snakket på en måte som forsvarte det å mobbe i det skjulte:

”Det e jo enklere...så kan du på ein måte skremma hu te å ikkje sei det te någon, uden at någon ser det...og då e det jaffal vanskelig å finna det du.” (Informantgruppe 1)

Mobbing i skolen er stort sett en skjult aktivitet som oppstår uten voksne vitner. Lærerne kan gjerne få høre om det via andrehåndsinformasjon, hvis de i det hele tatt er klar over hva som skjer (Besag, 1989), noe det ser ut som om denne uttalelsen referer til. Den ene av jente uttrykket at hun nesten følte det som en plikt å måtte mobbe i det skjulte. Det virket som om hun var mer opptatt av hva de andre rundt henne synes, i motsetning til å få egen fordel ut av denne type mobbing. I tillegg mente hun at jenter var redde for å kjeft eller det å bli lagt merke til. Hun var tydelig på at de forventningene som finnes til jenter, ikke tillot slik oppførsel, mens dette var ”lovlig” dersom du var gutt.

”Jenter må liksom oppføra seg finere enn gutter...det e bare sånn det e.” (Informantgruppe 3)

I følge Flack (2007), er det her hovedforskjellen mellom jentemobbing og guttemobbing ligger. Jenter forventes ofte å være snille, søte og omsorgsfulle og mange vil gjerne leve opp til denne rollen. Av den grunn kan det gjerne være vanskeligere for jenter å innrømme at de mobber, noe som kan være en av årsakene til at denne type mobbing er underreportert (Flack,

2007). Den skjulte formen for mobbing er vanskelig å få tak i, da det er lettere å oppdage mobbing som skjer åpenlyst. Skjult aggresjon, eller skjult mobbing, gjør at mobberne fortsatt anses som ”snille piker”(Besag, 1989). Disse jentene blir sett på som jenter som ikke blir sinte, de deltar ikke i åpne konflikter eller direkte konfrontasjoner, i tillegg til at de har nære relasjoner med jevnaldrende(Simmons, 2002). Her kan det igjen refereres til Rolands(2007) beskrivelse av de proaktive, som har høy status, og derfor er vanskelige å gjennomskue, hvor fallhøyden er desto større dersom de blir oppdaget.

Under aggresjon ble det stilt spørsmål om hvordan man ville si i fra til jente, dersom du var sint på henne. Da kom en av informantene opp med et selvopplevd eksempel:

”Eg syns det besta e å gå bort te hu å sei det te hu sjøl, men ofte når eg gjør det så bare himle hu med øyene og då føle jo eg at alt e min feil.” (Informantgruppe 2)

Jenter sender ofte skjulte blikk og lapper, manipulerer stille over tid, snur ryggen til og hvisker, alt for å unngå straff(Simmons, 2002) I vår kultur blir jenter nektet å ha tilgang til åpen konflikt, og det styrker deres aggresjon indirekte. Dette kan være med på å gjøre at aggresjon hos jenter er vanskeligere å identifisere(ibid). Salmivalli(2006)beskriver jentemobbing som en slags usynlig form for mobbing. Mobbingen dreier seg ofte om utstøting, intriger, ryktemakeri og manipulering, motsetning til guttenes mobbing som gjerne er mer synlig, åpenbar og mer voldelig. Noen alternative aggresjonstyper kan være usynlige for de voksnes øyne(forskning.no, 2006).

4.9 Digital mobbing

Da intervjuguiden ble laget ble det satt opp digital mobbing som et av de siste punktene. I forhold til tidligere forskning, er dette en ny type mobbing som stadig har hatt, og fortsatt vil ha større utvikling. Allikevel viste det seg at digital mobbing var enda mer utbredt enn det som var forventet. Den digitale mobbingen er en ny form for skjult mobbing, og er vanskelig å oppdage. Denne type mobbing forekommer på flere ”arenaer” enn den vanlige mobbingen som foregår ansikt til ansikt(Roland, 2007). Den erstatter ikke den mobbingen som forekommer på skolen, men det viser seg at den kommer i tillegg. Roland og Auestad mener fremveksten av digital mobbing forklarer mye av den eksplosive mobbeøkningen. Denne type

mobbing kan gjerne betegnes som et jentefenomen, da den er lettere å bruke enn direkte mobbing, som er mer et guttefenomen.

Da denne delen av intervjuet ble presentert var det tydelig at jentene ble engasjerte og de aller fleste hadde mange innspill. Det kunne virke som om denne type mobbing ble presentert på en positiv måte fra informantenes side. Det kom fram av intervjuet at dette var en mye mer lettvent måte å mobbe på enn det de kalte ”face-to-face-mobbing.”

I følge Roland(2007), kan digital mobbing betegnes som indirekte eller skjult mobbing. Den skjulte formen for mobbing er altså vanskelig å oppdage. Mobbing som skjer åpenlyst i skolen i form av synlig negativ atferd, er lettere å oppdage og ta tak i. Salmivalli(2006) beskriver jentemobbing som en slags usynlig form for mobbing. Mobbingen dreier seg ofte om utstøting, intriger, ryktemakeri og manipulering, motsetning til guttenes mobbing som gjerne er mer synlig, åpenbar og mer voldelig. Skjult aggresjon eller skjult mobbing gjør at mobberne fortsatt anses som ”snille piker”(ibid). Disse jentene blir sett på som jenter som ikke blir sinte, de deltar ikke i åpne konflikter eller direkte konfrontasjoner, i tillegg til at de har nære relasjoner med jevnaldrende(Simmons, 2002). I følge Flack(2007), er det her hovedforskjellen mellom jentemobbing og guttemobbing ligger. Jenter forventes ofte å være snille, søte og omsorgsfulle, og mange vil gjerne leve opp til denne rollen. Av den grunn kan det gjerne være vanskeligere for jenter å innrømme at de mobber, noe som kan være en av årsakene til at de mobber i det skjulte(ibid).

”Det e jo det at du sleppe å stå face to face og då e det møye lettere...” (Informantgruppe 1)

”...så sleppe du å se om den andre personen blir lei seg eller ikkje, og då e det møye lettere å fortsetta.” (Informantgruppe 1)

Her kan det se ut som om informanten legitimere atferden sin med at hun slipper å se offeret, og av den grunn heller ikke er klar over hvordan offeret reagerer. Mobberen, eller mobberne, vil hele tiden samle opp argumenter for ny plaging(Roland og Vaaland, 2007). I dette utsagnet kan det se ut til at informanten dehumaniserer offeret ved at hun nesten fremstiller henne som et objekt, kun fordi de ikke står ansikt til ansikt. Mobberne definerer virkeligheten slik at negative handlinger settes inn i en sammenheng som gjør dem mer akseptable. Plagerne vil for eksempel legge vekt på egenskaper eller væremåter hos offeret som gjør offeret forskjellig fra dem selv. Når dette går langt, kan man se at offeret nærmest blir fratatt sine menneskelige

trekk, og blir så annerledes enn de andre at det blir ”lovlig” å gjøre ting mot offeret som en ellers ikke ville gjøre mot mennesker. Etter hvert vil dette føre til at plagernes smerte ved at ugjerningen blir redusert, og eget ansvar bortforklares (Roland og Vaaland, 2007).

”Det e stress og sei at du e dumme eller stygge, men på nettet e det ingen så ser det.”

(Informantgruppe 2)

”Eg hadde liksom aldri tørd å sei ting rett te någen...då seie eg det heller på facebook. Då e det lettere for den andre å sei igjen og.” (Informantgruppe 3)

Denne type mobbingen kan anses som mindre følsom da mobber og mobbeofferet ikke kan se hverandres ansiktsuttrykk (Roland, 2007), slik som informantene uttaler. I den sistnevnte uttalelsen kan det se ut som om informantene nesten legitimerer mobbingen ved at hun gir offeret en anledning til å ”si igjen”. Det kan også virke som om hun prøver legge deler av skylden over på offeret ved at hun gir henne denne anledningen til å ”si igjen”. Dette kan tolkes som en frykt for å sitte med ansvaret eller skyldfølelsen alene, og dermed trekke inn offeret som en likestilt part.

”Viss du chatte me någen så kan du jo bare blokka hu, så då får hu ikkje sjangs te å sei någe te bage.” (Informantgruppe 3)

”Viss eg mobbe någen på nettet, og hu andra bler lei seg så vett jo ikkje eg det for eg ser hu ikkje, og viss eg vil så kan eg bare blokka hu eller sletta hu så venn.” (Informantgruppe 3)

Her viser informantene til hvor lett det er å mobbe på nettet. Dersom man står i fare for å bli konfrontert eller snakket tilbake til, er man bare et tastetrykk unna, så er situasjonen avverget. Ved vanlig mobbing har både offer og mobber vanskeligere for å flykte, mens under en mobilsamtale eller samtale på SMS kan det være lettere, da samtalen kan avsluttes kun ved hjelp av et tastetrykk (Roland, 2007). Ved nettmobbing kan det også forekomme utestegning, som også er klassisk for vanlig mobbing. Dette kan være utestegning fra et attraktivt kommunikasjonsrom, hvor man gjerne må ha et spesielt passord for å delta (”Det er du som bestemmer”, 2007).

Da informantene fikk spørsmålet som var knyttet til digital mobbing, var de raske med å relatere dette til nettstedet Face-book. Det var tydelig at dette var et verktøy som informantene hadde god kjenneskap til, og i tillegg benyttet seg av. På Face-book er en aldri alene. Det vil si, at dersom det forekommer mobbing her, kan tilskuere være en viktig faktor. Når man snakker om mobbing, settes fokuset som oftest på offeret og mobberne. En gruppe som ofte blir glemt er tilløperne eller tilskuerne. Disse deltar ikke direkte i mobbingen. Det kan være rimelig å anta at mobberne ser på dem som et slags publikum som er med på å anerkjenne ”outcomet” den får når han/hun mobber(Roland, 2007)

”Viss du skrive på wallen på facebook så kan alle se det og kommentera og då bler jo alle de så skrive ting mot hu liksom...” (Informantgruppe 2)

Her viser informanten at det å få støtte i mobbingen bidrar til en slags trygghet. Når det mobbes i grupper er det sjelden like individuelt ansvarsbelastende som en atferd man utfører alene. En viss pulverisering av ansvaret skjer ved at man er flere om handlingen. Den enkeltes opplevelse av skyld, reduseres ved at ”alle andre gjør det også.” På denne måten forsvinner det individuelle ansvaret litt i skyggen av en gruppe(Roland og Vaaland, 2007). I følge Besag (1989) blir den individuelle identiteten erstattet med gruppens identitet, noe som fører til redusert ansvar og skyldfølelse. Mobbere utøver negativ atferd med støtte fra de andre medlemmene i gruppen. Gruppen bidrar til beskyttelse i forhold til straff dersom mobbingen blir oppdaget. Medlemmene har anledning til å holde sammen, selv om de får straff, og straffen kan oppfattes som mer diffus, enn dersom man stod alene om dette ansvaret(ibid).

I den sistnevnte uttalelsen kan det se ut som om informanten viser til et slags behov for støtte av tilskuere i sin mobbing. Som tidligere nevnt kan dette anses som oppløsning av ansvar, men det kan også knyttes opp mot tilhørighet. Når det gjelder forskjellen mellom jenter og gutter i forhold til proaktiv aggresjon, scorer gutter høyest når det gjelder maktdimensjon, mens jenter scorer høyest når det gjelder behov for tilhørighet(Roland og Idsøe, 2001).

I en av Simmons’ undersøkelser med jenter mellom 10 og 14 år hadde en av jentene sammenlignet frykten for å stå alene med en hunnløve: ”Dersom en hunnløve er alene, dør hun. Hun må være en del av gruppen”(Simmons, 2002). Når mobbere plager et offer i fellesskap, opplever de tilhørighet med hverandre i den bestemte situasjonen(Goodwin, 2006).

Intimiteten mellom gruppen styrkes altså gjennom samhandling. Deres opplevelse av

felleskap blir ytterligere styrket ved at det er en som er utenfor; offeret. (Roland og Vaaland, 2007)

”Foreldrene ser det jo ikkje og viss någon seie det så vett me at hu har bisla, og då får hu det kanskje ennå verre dagen ittepå når hu komme på skolen...Derfor kan det ver lurt å ha foreldrene som venn på facebook sånn at de kan fylla med...” (Informantgruppe 2)

Det kan se ut som om det er vanskelig å si i fra om digital mobbing. Digital mobbing kan som tidligere nevnt, blant annet kan kategoriseres under skjult mobbing. Informantene viser at denne type mobbing er usynlig for foreldrene, så det vil være lett gjennomskuelig dersom offeret har ”bislet”. En av årsakene til at det kan være vanskelig å si i fra om mobbing på nettet, kan altså være at offeret er redd for konsekvensen av det. En annen årsak kan være at foreldre gjerne ikke ser alvoret i, eller har vanskeligheter for å sette seg inn i situasjoner som kan oppstå innenfor ulike nettsamfunn, da dette er et forholdsvis nytt fenomen.

Skjult mobbing er vanskelig å få tak i, da det er lettere å oppdage mobbing som skjer åpenlyst (Simmons, 2002). Ut i fra det sistnevnte utsagnet ser det ut til at informantene er klar over dette, da de kommer opp med en egen løsning som går ut på at det kan være en fordel å ha foreldrene som venner på Face-book. De kommer altså opp med et eget forslag som kan gi foreldrene en bedre oversikt over hva som egentlig skjer.

5.0 Konkulsjon

Problemstillingen i denne oppgaven er: ”Hvordan forklare jentemobbing – hvorfor og hvordan mobber jenter?”

Informantene forklarte mobbing som en handling som forekommer gjentatte ganger, som videre fører til avmakt hos offeret. I følge Besag er mobbing en atferd som kan defineres som gjentatte angrep, fysisk, psykisk, verbalt eller sosialt, av den eller de som står i en maktposisjon, mot den eller de som er maktløse til å motstå i den aktuelle situasjonen med den hensikt å forårsake ubehag for egen gevinst eller tilfredsstillelse (Besag, 1989)

Oppfattelsen av aggresjon som begrep virket å være noe uklar, men ut i fra informantenes utsagn, var det tydelig at det hadde en sammenheng med det å være sur, sint eller frustrert. I følge Bjørkly (2001), er aggresjon et mangesidig begrep som til dels er uklart definert innenfor enkelte fagperspektiver. Aggresjon er noe du gjør med vilje for å skade noen. Frustrasjon er ofte en aggresjonstrigger som får utløp i handling, etterfulgt av en spenningsreduksjon (Roland, 2007).

Informantene knyttet makt opp mot det å være populær. De forklarte at en person som hadde makt, og dermed var populær, utnyttet dette i form av negativ atferd. Dersom en person hadde makt, trengte de heller ikke å være redde for å bli oppdaget, i medelevenes frykt for å si i fra. I følge Besag (1989), bruker populære jenter bestemte strategier for å ikke trekke oppmerksomheten til seg selv. Derimot ”svever” de stille i nærheten av gruppen. Flere forskere tror at de fleste overgrep er drevet av mer enn bare ønske om å skade et offer. Et annet mål er ønsket om å påvirke eller å utøve makt over en annen person, selv om disse to faktorene ofte henger sammen. Overgripere forsøker å hevde sin makt for å oppnå sitt mål eller for å bygge opp sin egen selvfølelse. (Berkowitz, 1993).

Informantene ga uttrykk for at de så på det som en fordel å mobbe sammen, og ikke alene. Det virket som om det var viktig å være i en gruppe, slik at du kunne ha noen å le med, i tillegg til at medlemmene i gruppen kunne komme med forslag til negativ atferd mot offeret. Følelsen eller tilhørigheten som oppstår mellom jenter når de går i mot et offer, er som tidligere nevnt en stor pådriver til jentemobbing. Her blir det relevant å trekke inn Heider og

Newcombs balanseteori(Roland, 2007) som beskriver tilhørigheten som oppstår mellom to individer når de går i mot en tredje person. Bunnen = A – B(mobberne) og toppen = C(offeret). Desto mer minus en har mot C, jo sterkere blir pluss mellom A og B.

Jenter som mobber har som regel høy status. Disse elevene er som regel flinke til å bagatellisere og legitimere atferden sin, noe som de bruker som forsvarsmekanisme. Dette fører til at de er vanskelige å gjennomskue(Roland, 2007). I følge informantene ble status knyttet opp mot makt og popularitet, som hovedsakelig ble forbundet med utseende, klesstil, sminke eller det å ha guttevenner. Dersom du hadde makt eller status, ble du automatisk populære. Dette kunne utnyttes i form av å krenke et offer uten å bli gjennomskuet, da medelever fryktet for å si i fra pga. mobberens status, makt eller popularitet. Jentemobbere finner man ofte blant de mest ledende jentene i klassen. Baksnakking og ryktespredning er nemlig et våpen som kun er effektivt for jenter med en viss status. (Flack, 2008)

Informantene ga uttrykk for at legitimering var en god metode for slippe billigere unna, og samtidig beholde mobbingen skjult i frykten for å bli oppdaget eller bli stemplet som dum. I følge Roland og Vaaland(2007) vil mobberen eller mobberne hele tiden samle opp argumenter for ny plaging. De kan mene at offeret provoserer, inviterer til plaging eller fortjener ugjerningen av en eller annen grunn. Alt et mobbeoffer sier eller gjør, eller lar være å gjøre, kan brukes mot dem, og gir argument for nye episoder. Når man gjør noe man vet er galt prøver man forklare det for en selv, slik at man skal kunne leve med det.

Det viste seg at informantene hadde et inntrykk av at jenter var ment til å oppføre seg penere enn gutter. De mente at gutter bare kunne slå, så var de ferdige med det. Jenter hadde tydeligvis vanskeligere for å konfrontere noen, i form av det de omtalte som ”face-to-face”. De mente det var letter å si i fra på internett. Salmivalli(2006), beskriver jentemobbing som en slags usynlig form for mobbing. Mobbingen dreier seg ofte om utstøting, intriger, ryktemakeri og manipulering, i motsetning til guttenes mobbing som gjerne er mer synlig, åpenbar og mer voldelig. Skjult aggresjon eller skjult mobbing gjør at mobberne fortsatt anses som ”snille piker”(Simmons, 2002). Jenter forventes ofte å være snille, søte og omsorgsfulle og mange vil gjerne leve opp til denne rollen. Av den grunn kan det gjerne være vanskeligere for jenter å innrømme at de mobber, noe som kan være en av årsakene til at denne type mobbing er underrapportert(Flack, 2007).

Den digitale mobbingen skjer utenom skolen og er desto vanskeligere å gripe tak i. Da den ikke forekommer åpenlyst kan denne type mobbing betegnes som skjult mobbing, noe som er typisk for jenter. Ut i fra samtlige intervjuer i forbindelse med oppgaven., kom det fram at digital mobbing var mer utbredt enn forventet. Mobbing på nettet, hovedsakelig på Face-book, viste seg å være et relevant verktøy innenfor dagens jentemobbing. Face-book har hatt en stor utbredelse den siste tiden. Fra 1995 til i dag har den digitale mobbingen økt med 100 prosent(Trygg Brukundersøkelsen, 2008). Roland og Auestad(2005) mener fremveksten av digital mobbing forklarer mye av den eksplosive mobbeøkningen. Informantene mente det var lettere å mobbe på Face-book, enn det de omtale som ”face-to-face-mobbing”. Det å krenke en person på internett viste seg å være mindre komplisert, da det var mindre følelser involvert. Man har også anledning til å trekke seg ut av situasjonen kun ved hjelp av et tastetrykk. En konsekvens måte å gjøre dette på kan være å blokkere personen man er i kontakt med, eller slette henne som venn fra det aktuelle nettstedet. I følge informasjonsprogrammet, ”Schysst på nettet”, er e-mobbing, eller digital mobbing, når en person krenker eller truer noen via internett eller mobil. Det kan skje over lengre tid og ved gjentatte tilfeller. Det kan også være en engangshendelse som fører til uforutsette konsekvenser og spredningseffekter.(Friends, 2008) En slik spredningseffekt ble også eksemplifisert i intervjuene. Dersom du krenker en person på Face-book ved å kommentere på det som omtales som ”veggen”, er dette synlig for alle av offerets ”Face-book-venner.” Disse kan da delta ved å følge opp med flere krenkende kommentarer, og blir dermed deltakere i mobbingen. Denne type mobbingen kan være drevet av både tilhørighet og oppløsning av ansvar. Nå mobbere plager et offer i fellesskap, opplever de tilhørighet med hverandre i den bestemte situasjonen(Goodwin, 2006). Når det mobbes i grupper er det sjelden like individuelt ansvarsbelastende som en atferd man utfører alene. En viss pulverisering av ansvaret skjer ved at man er flere om handlingen. Den enkeltes opplevelse at skyld reduseres ved at ”alle andre gjør det også.” På denne måten forsvinner det individuelle ansvaret litt i skyggen av en gruppe(Roland og Vaaland, 2007).

Det kan se ut som om skjult mobbing er en gjennomgående faktor innenfor jentemobbing. Jenter forventes ofte å være snille, søte og omsorgsfulle og mange vil gjerne leve opp til denne rollen. Av den grunn kan det gjerne være vanskeligere for jenter å innrømme at de mobber, noe som kan være en av årsakene til at denne type mobbing er underrapportert(Flack, 2007).

5.1 Videre forskning

Det finnes forholdsvis lite forskning rundt temaet jentemobbing. For å få kartlegge problemet ved denne type mobbing, kunne det ha vært interessant å studere fenomenet ut i fra ulike innfallsvinkler og forskningsperspektiver.

I forhold til videre forskning kunne det ha vært interessant å gått enda mer i dybden av temaet, eller sett det fra ulike perspektiver. I forhold til denne oppgavens omfang ble det fokusert på hvordan man kan forklare jentemobbing, samt hvorfor og hvordan jenter mobber. Ved å gå mer i dybden kunne en interessant forskning ha vært å se nærmere på oppvekst og familieforhold, da interessante årsaker til jentemobbing kunne ha dukket opp.

Det kunne også ha vært interessant å gjennomføre en studie med samme problemstilling som i denne oppgaven, men med observasjon som metode. Det å observere jenter i deres naturlige omgivelser kunne kanskje ha bidratt til nye og interessant funn, som kunne ha bidratt til kartlegging av jentemobbing i forhold til en annen innfallsvinkel enn denne oppgaven.

Litteraturliste

Aaronsen, E. (2004): *The Social Animal*. Worth Publishers. New York

Auestad, G. og Roland, E.(2005): *Mobbing og mobiltelefon*. Spesialpedagogikk, 04, 4-11.

Berkowitz, L (1993): *Aggression: It's Causes, Consequences and Control*. The McGraw-Hill. USA

Besag, V.E (1989): *Bullies and Victims in Schools*. Open University Press. Philadelphia

Bierman, K.L og Putallaz, M (2004): *Aggression, Antisocial Behavior, and Violence among Girls – a developmental perspective*. The Guilford Press. New York

Bjørkly, S (2001): *Aggresjonens psykologi – psykologiske perspektiver på aggresjon*. Universitetsforlaget. Oslo

Doge, K.A. (1991): *The structure and function reactive and proactive aggression*. I:D. Pepler og K. Rubin(red.), *The development and treatment of childhood aggression*. New Jersey: Lawrence Erlbaum

Engström, C og Svanerudh, M (2008): *Schysst på nätet*. Trydells. Stockholm.

Espelage, D.L og Swearer, S.M (2004): *Bullying in American Schools; A social-Ecological Perspective on Prevention and Intervention*. Lawrence Erlbaum Associates. New Jersey

Flack, T. (2007): *Fleire saker med jentemobbing*. Saf.uis.no. 04.01.2007

Goodwin, M.H (2006): *The Hidden Life of Girls – Games og Stance, Status, and Exclusion*. Blackwell Publishing. Australia

Juvonen, J og Graham, S.(2001): *Peer Harassment in School*. Guilford Publications. New York

Natland, S. (2009): *Vold først ved drap*. forskning.no. 05.11.2009

Osler, A. og Vincent, K. (2003): *Girls and Exclusion – rethinking the agenda*.
RoutledgeFalmer. London

Roland, E. (2007): *Mobbingens psykologi – hva kan skolen gjøre?* Universitetsforlaget. Oslo

Roland, E. og Idsøe, T.(2001): *Aggression and Bullying*. Senter for atferdsforskning v/
Universitetet i Stavanger

Roland, E. og Vaaland, G.S. (2007): *Zero undersøkelsen*. Senter for atferdsforskning v/
Universitetet i Stavanger

Salmivalli, C.(2006): *Jenters usynlige mobbing*. forskning.no. 06.04.2006

Simmons, R. (2002): *Odd girl out. The hidden culture of aggression in girls*. Harcourt Inc.

Skotheim, L. og Vågsland, A.H. (2008): *Bitching – En bok om jenter og mobbing*. Oslo:
Imprintforlaget

Mannifest mot mobbing (2009 – 2010)

dubestemmer.no(2009): Utdanningsdirektoratet. Nor Grafisk AS. Oslo

www.udir.no

www.olweus.org/public/bullying.page.

Metode

Befring, E. (2002): *Forskningsmetode, etikk og statistikk*. Samlaget. Oslo

Dalen, M (2004): *Intervju som forskningmetode – en kvalitativ tilnærming*.
Universitetsforlaget. Oslo

- Fog, K(2004): *Med samtalen som utgangspunkt – det kvalitative forskningsintervju*. Akademisk forlag. København (1994) Revidert utgave
- Gilje, N. og Grimen, H. (1993): *Samfunnsvitenskapens forutsetninger*. Universitetsforlaget. Oslo
- Kvale, S. og Brinkmann, S. (2009): *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal. Oslo
- Robson, C. (2002): *Real World Research*. Blackwell Publishing. UK.
- Silverman, D. (2001): *Interpreting Qualitative Data. Methods for analysing talk, text and interaction*. Sage Publications Ltd
- Thagaard, T. (2009): *Systematikk og innlevelse*. Fagbokforlaget. Bergen
- Wadel, C. (1991): *Feltarbeid i egen kultur*. Hegland trykkeri A/S. Flekkefjord
- Widerberg, K. (2001): *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt*. Universitetsforlaget. Oslo

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Liv Jorunn Byrkjedal-Sørby
Senter for atferdsforskning
Universitetet i Stavanger
Rektor N. Pedersensgt. 39
4036 STAVANGER

Vår dato: 15.02.2010

Vår ref: 23430 / 2 / GRH

Deres dato:

Deres ref:

TILRÅDING AV BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 13.01.2010. All nødvendig informasjon om prosjektet forelå i sin helhet 12.02.2010. Meldingen gjelder prosjektet:

23430	<i>Hvordan forklare jentemobbing?</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Universitetet i Stavanger, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Liv Jorunn Byrkjedal-Sørby</i>
Student	<i>Hanne Åmodt</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

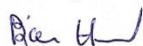
Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, vedlagte prosjektvurdering - kommentarer samt personopplysningsloven/-helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.05.2010, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Bjørn Henrichsen

Grethe Halvorsen

Kontaktperson: Grethe Halvorsen tlf: 55 58 25 83
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopi: Hanne Åmodt, Midgardtunet 29, 4028 STAVANGER

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrr.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@svt.uit.no

Forespørsel om deltakelse i intervju i forbindelse med masteroppgave.

Temaet for oppgaven er ”Hva kan være med på å forklarer jentemobbing?”.

Bakgrunn for prosjektet

Jeg er masterstudent i spesialpedagogikk ved Universitet i Stavanger, og jeg skal nå i gang med å skrive min masteroppgave hvor jeg ønsker å skrive om jentemobbing. I den forbindelse vil jeg se nærmere på ulike årsaker til jentemobbing, eller nærmere bestemt: ”Hva kan være med på å forklare jentemobbing?” Hvorfor mobber jenter og hva er den største ”pådriveren” – makt, tilhørighet eller status? Er det mulig å kartlegge disse årsaker slik at vi kan forhindre mobbingen?

Mål for oppgaven

Målet med oppgave er å få undersøkt de ulike ”pådriverne” til jentemobbing slik at det blir lettere å kartlegge disse årsakene og dermed forhindre mobbingen. Min foreløpige problemstilling er: *Hvordan mobber jenter og hva kan forklare dette? Hva er den største ”pådriveren” – makt, tilhørighet eller status?*

Deltakelse i prosjektet

Deltakelse i intervju vil innebære at jeg vil gjennomføre dette i ulike jentegrupper på 7. klasse trinnet ved forskjellige skoler. Jeg ønsker å intervju grupper på ca. 5 jenter. Intervjuguiden vil lærer/rektor motta på forhånd.

Jeg vil bruke lydopptaker under intervjuet. Det vil være frivillig å delta i intervjuene og en har mulighet for å trekke seg når som helst i prosessen, uten å måtte begrunne dette.

Det vil bare være jeg og min veileder som vil ha tilgang til de personidentifiserbare opplysningene, og vi er begge underlagt taushetsplikt. Oppgaven vil bli publisert uten at den enkelte gjenkjennes ved navn, navn på skole eller lokalisering av skole. Alle data vil bli slettet når oppgaven forventes å være ferdig i mai 2010.

Skulle det dukke opp spørsmål i forbindelse med denne henvendelsen kan det tas kontakt med min veileder, Liv Jorunn Byrkjedal-Sørby, eller meg, Hanne Åmodt.

Liv Jorunn Byrkjedal-Sørby
Senter for atferdsforskning
Universitetet i Stavanger
Tlf.: 51 832938
E-mail: liv.j.byrkjedal-sorby@uis.no

Hanne Åmodt
Midgardtunet 29
4028 Stavanger
Tlf.: 99582540
E-mail: hanamo_85@hotmail.com

Mvh
Hanne Åmodt

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt informasjon om studien av jentemobbing og tillater at
deltar i studien.

Signatur:.....

Hva kan være med på å forklarer jentemobbing?

Kjære dagbok

”På utsiden er jeg et stille englebarn, men inni meg er det tusenvis av ting som bare venter på å komme ut. Jeg blir mobbet. Til og med av henne som jeg så på som min beste venninne. Jeg går omveier hjem fra skolen for å slippe blikk og kommentarer. Mange baksnakker meg mens jeg kan høre det. Hva skal jeg gjøre?”

Dette er skrevet av ei jente som blir mobbet. Jentemobbing er et økende problem som er vanskelig å oppdage. Gutter mobber oftest ved at de sloss og sparker, mens jenter mobber som regel uten at noen ser det. De baksnakker, sprer rykter, stenger ute og sender stygge blikk. Mobbingen skjer ofte i det skjulte slik at det kan være vanskelig for foreldre og lærer å se hva som egentlig skjer.

Jeg er student ved Universitet i Stavanger og skal skrive en oppgave om dette temaet hvor jeg ønsker å finne ut hva som forklarer jentemobbing. På den måten kan det kanskje bli lettere for foreldre og lærere å oppdage mobbingen, og få stoppet den.

I denne sammenheng ønsker jeg å gjøre intervjuer med ulike jenter på ulike skoler. I intervjuet kommer jeg til å stille forskjellige spørsmål om jentemobbing, noe som jeg kommer til å gjennomføre i en gruppe på 5 jenter fra forskjellige klasser. Spørsmålene ligger ved på et eget ark slik at du kan lese igjennom disse på forhånd, eller før du bestemmer deg for å delta eller ikke. Jeg kommer til å ta opp intervjuet på båndopptaker slik at det blir lettere for meg når jeg skal jobbe med intervjuene i etterkant. Dette vil bli slettet fra båndopptakeren når jeg er ferdig med oppgaven min i mai 2010. Jeg kommer heller ikke til å nevne personlige opplysninger som navn eller skole i oppgaven. Det er valgfritt om du vil delta eller ikke, og du har mulighet for å trekke deg når som helst i denne prosessen, uten å måtte oppgi grunn.

Med vennlig hilsen

Hanne Åmodt

Intervjuguide

Hva kan være med på å forklarer jentemobbing?

- 1) Hva tenker du når du hører ordet mobbing?
- 2) Er det forskjell på hvordan gutter og jenter mobber hverandre?
- 3)
 - a. Hvorfor mobber jenter?
 - b. Hvorfor blir jenter mobbet?
 - c. Hvem er det jenter mobber?
 - d. Er det mulig at jentene kan ha skyld i at de blir mobbet?
- 4)
 - a. Hva tenker du når du hører ordet aggresjon?
 - b. Dersom du er sint på en jente, hva gjør du?
 - c. Hvordan kan vi si i fra til noen på en grei måte uten at noen blir såret?
- 5)
 - a. Hva tenker du når du hører ordet makt i forbindelse med jentemobbing?
 - b. Hva gjør jenter for å bli populære?

6) *Lise: "Skal du i bursdag til Marianne?"*

Siri: "Jeg har ikke hørt noe..."

Lise: "Ååå...?Hele gjengen skal jo gå. Du er sikkert invitert, hun har nok bare glemt det."

Siri: "Håper det..."

Like etter går Siri forbi gjengen i håp om å bli invitert mens hun merker blick og hvissing.

"Der er hun. Tenk hvor gøy vi skal få det uten henne."

Hvorfor baksnakker eller mobber jenter for å skape fellesskap med andre?

- 7)
 - a. Er det lettest å mobbe sammen eller alene?
 - b. Hvorfor mobber eller utestenger jenter oftest sammen i grupper?
 - c. Hvem i denne gruppen er det som har ansvaret?

- 8) a. Betyr det å være populær nødvendigvis det samme som å være godt likt?
b. Hva tror du det er som gjør jenter populære?

9) Noen ganger prøver mobberen å legge deler av skylden over på mobbeofferet. Her er et eksempel:

Mobber, mobbeoffer og lærer i samtale:

Mobbeoffer: "Hun tråkket på lua mi slik at den ble skitten"

Mobber: "Jammen det var jo du som la den der"

Mobbeoffer: "Jeg mistet den bare..."

- a. Hvorfor tror du mobberen prøver å legge deler av skylden på mobbeofferet?
b. Hva mener du om dette?

"Tenk deg at en medelev vil låne en blyant av deg. I stedet for å låne bort en av de mange store fine blyantene som du har på pulten, låner du heller bort en gammel liten blyantstump uten spiss, som det nesten ikke går an å skrive med. Egentlig betyr dette at "du er ikke bra nok til å få låne en av de fine blyantene mine". I neste øyeblikk kan en annen elev få låne en av de store, fine blyantene."

10) Hva synes dere om det jeg leste nå?

11) Hva tror du er årsaken til jenter ofte mobber i det skjulte?

12) Flere og flere barn og ungdom får egne mobiltelefoner og tilgang til internett, noe som har ført til at enkelte mottar ubehagelige eller truende SMS, mailer eller MSN-meldinger.

Hvorfor tror du jenter mobber på denne måten?

13) Dersom du blir mobbet, hvem ønsker du å si i fra til?

14) Dersom du vet at noen blir mobbet, hvem vil du si i fra til?